

**МАТЕРИАЛИ
XVI МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦИЯ**

БЪДЕЩИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ - 2020

15 - 22 февруари 2020 г.

Volume 5
Икономики

София
«Бял ГРАД-БГ ОДД»
2020

То публикува «Бял ГРАД-БГ» ООД, Република България,
гр.София, район «Триадица», бул.« Витоша» №4, ет.5

Редактор: Милко Тодоров Петков

Мениджър: Надя Атанасова Александрова

Технически работник: Татяна Стефанова Тодорова

Материали за XVI международна научна практическа конференция,
Бъдещите изследвания - 2020, 15 - 22 февруари 2020 г. Икономика. :
София. « Бял ГРАД-БГ » - 80 с.

За ученици, работници на проучвания.

Цена 10 BGLV

ISBN 978-966-8736-05-6

© Колектив на автори, 2020

© «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2020

ИКОНОМИКИ

Икономиката на предприятието

Ільченко О. В., магістрант, Бугайова О.Г., магістрант
Шубна О.В., к.е.н., доцент

Донбаська державна машинобудівна академія

ВІДДІЛ ТЕХНІЧНОГО КОНТРОЛЮ ПРАТ «НКМЗ» ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ВЕЛИКОГО МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми якості продукції на підприємствах вітчизняної машинобудівної галузі стоять на першому місці. На ПрАТ «НКМЗ», одному з найбільш відомих підприємств галузі, ще на початку 1990-х років була розроблена, впроваджена і сертифікована система якості, що охоплює весь життєвий цикл виробництва продукції від маркетингу і вивчення ринку до її утилізації, від наукових досліджень до сервісного обслуговування. Для забезпечення функціонування системи якості на підприємстві створюються необхідні умови: впроваджується нове обладнання, розробляються технологічні процеси, впроваджується технологічне оснащення, купуються контрольно-вимірювальні прилади, створюється програмне забезпечення, розробляються заходи щодо безпеки та екологічності продукції, що випускається.

Контроль за якістю і комплектністю продукції, що випускається на ПрАТ «НКМЗ» здійснює відділ технічного контролю (ВТК). Відділ технічного контролю підпорядковується Головному інженеру ПрАТ «НКМЗ» і очолюється начальником ВТК. У своїй роботі ВТК керується законодавством, наказами і вказівками Генерального директора ПрАТ «НКМЗ», розпорядженнями Головного інженера ПрАТ «НКМЗ», вимогами функціонуючої на підприємстві системи менеджменту якості, нормативною документацією на виготовлення виробів.

Основними завданнями відділу технічного контролю є:

– запобігання випуску (поставки) ПрАТ «НКМЗ» продукції (у т.ч. дослідно-промислових зразків і партій), що не відповідає вимогам нормативної документації;

- проведення входного контролю продукції, що надходить від Постачальників і субпідрядників, в тому числі і з урахуванням вимог «Спеціальних умов поставки, приймання обладнання, приладів, матеріалів і виробів для об'єктів атомної енергетики»;

- забезпечення систематичного контролю якості продукції на всіх стадіях її виготовлення, випробування і здачі;

- забезпечення контролю монтажних робіт у споживача, сервісне обслуговування обладнання в гарантійний та післягарантійний період експлуатації;

- зміцнення виробничої і технологічної дисципліни, підвищення відповідальності всіх ланок виробництва за якість продукції, що випускається.

Підрозділи ВТК ПрАТ «НКМЗ» виконують наступні виробничі функції:

- адміністрація відділу здійснює нагляд за функціонуванням системи менеджменту якості, забезпечує функціонування, розвиток і вдосконалення технічного контролю;

- сектори і ділянки технічного контролю здійснюють технічний контроль продукції, передбачений НД, із залученням, при необхідності, лабораторій і технічних служб, вимагають усунення причин виготовлення продукції низької якості, виключення поставки її споживачам;

- технічне бюро виробляє систематичний збір, обробку, аналіз інформації про діяльність виробничих підрозділів підприємства в області якості з метою визначення справжнього стану якості продукції і виявлення резервів його підвищення;

- бюро технічного контролю монтажних робіт і сервісного обслуговування обладнання здійснює у споживача: технічний контроль механо, електро- і гідромонтажних робіт, наладку і сервісне обслуговування обладнання в гарантійний та післягарантійний період експлуатації, навчання правилам технічної експлуатації обладнання, що забезпечують його ефективне використання протягом всього терміну експлуатації;

- бюро управління якістю, нормоконтролю і уніфікованої конструкторської документації забезпечує нормоконтроль, управління і нормалізацію конструкторської документації, робить внутрішній аудит підрозділів підприємства;

– лабораторія випробування і перевірки якості металів і матеріалів забезпечує вхідний контроль якості покупних комплектуючих виробів, матеріалів і напівфабрикатів, які застосовує в основному виробництві підприємство відповідно до існуючої нормативної документації;

– лабораторія неруйнівних методів контролю здійснює організацію та проведення перевірки відповідності показників якості продукції, встановленим вимогам неруйнівним методом контролю.

У таблиці 1 наведено основні функції підрозділів ВТК ПрАТ «НКМЗ».

Таблиця 1 – Основні функції підрозділів ВТК ПрАТ «НКМЗ»

Підрозділ ВТК ПрАТ «НКМЗ»	Функції підрозділу ВТК ПрАТ «НКМЗ»
Адміністрація	здійснює нагляд за функціонуванням системи менеджменту якості
сектори і ділянки технічного контролю	здійснюють технічний контроль продукції, вимагають усунення причин виготовлення продукції низької якості, виключення поставки її споживачам
технічне бюро	визначає справжнього стану якості продукції і виявлення резервів його підвищення
бюро технічного контролю монтажних робіт і сервісного обслуговування	здійснює технічний контроль у споживача протягом всього терміну експлуатації продукції
бюро управління якістю, нормоконтролю і уніфікованої конструкторської документації	забезпечує управління конструкторською документацією, робить внутрішній аудит підрозділів підприємства;
лабораторія випробування і перевірки якості металів і матеріалів	забезпечує вхідний контроль якості покупних комплектуючих виробів, матеріалів і напівфабрикатів
лабораторія неруйнівних методів контролю	здійснює організацію та проведення перевірки відповідності показників якості продукції, встановленим вимогам неруйнівним методом контролю

Технічний контроль, вироблений працівниками ВТК, охоплює весь технологічний процес і його результати, носять попереджувальний характер, що запобігає потраплянню дефектних заготовок, деталей, виробів на наступні етапи виготовлення і споживачеві.

Операції технічного контролю є складовою частиною технологічного процесу і розробляються технологічними відділами на етапах технологічної підготовки виробництва відповідно у вигляді:

- процесу технічного контролю;
- операції технічного контролю.

Під процесом технічного контролю розуміється сукупність технологічних операцій технічного контролю, які виконуються при виготовленні продукції або її складових частин.

У питаннях якості продукції ВТК постійно взаємодіє з усіма підрозділами. ВТК має право залучати підрозділи з питань якості продукції для виявлення причин браку та вжиття заходів щодо їх усунення. ВТК надається право вносити свої пропозиції щодо поліпшення і вдосконалення методів контролю. ВТК має право, в разі необхідності, залучати для консультації з контролю якості та безпосереднього контролю необхідні підрозділи і представників незацікавленої сторони.

Для підвищення ефективності роботи і якості продукції, що виробляється доцільно було б передати частину функцій, які сьогодні виконує ВТК заводу безпосередньо робочим цеха. Так, наприклад, контролери ВТК в СП-1 роблять виміри температури при виплавці сталі і контролюють її склад, кількість легуючих елементів і неметалеві включення. На виміри температури плавки йде досить багато часу контролера ВТК, цю функцію можна було б передати сталеварам цеху і відповідальність за її виконання покласти безпосередньо на них. В даному випадку час, що звільнився, контролери ВТК могли б присвятити безпосередньо аналізу причин браку і їх усуненню.

К.е.н, Івахненко І.С.

Київський національний університет архітектури і будівництва, Україна

К.е.н, Рак Р.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

ПОШУК СУЧАСНИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА

Сьогодні вже очевидно, що пошук і переосмислення шляхів фінансування будівельних проектів є глобальним трендом. Без інвестицій в інфраструктуру зростання національної і світової економіки неможливе. В Україні також гостро стоїть проблема щодо фінансування інфраструктурних проектів, а саме: недостатньо коштів держави, приватних інвесторів і банківських фінансових установ, що спонукає уряд до пошуку позабюджетного фінансування. При цьому в Україні не вироблений єдиний механізм фінансування інфраструктурних проектів, який би дозволив залучати довгострокові кредити необхідні для їхньої реалізації.

Отже проблема фінансування капіталомістких і довгострокових будівельних проектів сьогодні стоїть досить гостро. У зв'язку із цим у багатьох країнах іде процес активного створення фінансових інструментів і механізмів для залучення приватних інвестицій у будівництво, а саме: створюються інфраструктурні інвестиційні фонди, розробляються спеціальні стандартизовані продукти для інституційних інвесторів, впроваджені спеціальні механізми підтримки та підвищення кредитного рейтингу інфраструктурних облігацій, а також використання криптовалют для фінансування.

Фінансування будівельних проектів являє собою надання кредитів з метою будівництва житлових, комерційних і виробничих об'єктів. Як правило, банк фінансує будівельний проект при наявності готового пакета необхідної дозвільної документації для проведення будівельно-монтажних робіт, затвердженої проектно-кошторисної документації, оформленої земельної ділянки. Тобто до фінансування банк залучається на інвестиційній стадії реалізації проекту, коли підготовчий етап проекту, проектні й інші підготовчі роботи, уже здійснена без участі банку. У даному напрямку найбільш високі вимоги до частки вкладення підприємством-позичальником у реалізацію проекту власних коштів. При розгляді проекту, розраховується економічний ефект від передбачуваного використання споруджуваних площ, чи будуть вони здаватися в оренду або будуть надалі реалізовані. Як зазначалось вище, цей напрямок розвитку будівельної галузі було взято під контроль держави та він напряму буде залежати від обсягів державного фінансування.

Інвестиційне кредитування передбачає вливання довгострокових грошей у підприємство, що ближче всього до поняття довгострокового кредитування.

Найчастіше програмою інвестиційного кредитування користуються різні підприємства виробничого характеру. Даному виду кредиту притаманна одна особливість: кредитні кошти можна одержати винятково на організацію нового бізнесу, або на проведення робіт з модернізації на існуючому підприємстві. Кредит можна одержати тільки на певну інвестиційну програму, приміром, на перепрофілювання підприємства, розширення виробництва, реалізацію нових проектів, придбання сучасного встаткування, переоснащення, відновлення основних фондів, придбання додаткового устаткування, розширення автопарку або парку техніки, придбання й запуск ще однієї аналогічної лінії встаткування, покупка ще одного магазину, розширення поточної діяльності. Тобто підприємство продовжує рух у звичному напрямку або, якщо воно відкриває новий напрямок, то тільки при наявній можливості покрити всі ризики прибутком, що одержується від поточної діяльності [3].

Насамперед, для інвестиційного кредитування характерна наявність фінансованого проекту, нового або вже існуючого, на реалізацію або розвиток якого й направляються кредитні ресурси. При цьому банк-інвестор фактично не приймає на себе ризиків, пов'язаних з реалізацією фінансованого проекту. Але результат прийнятого рішення на користь кредитування проекту залежить від планованого доходу за проектом. Це напрямок кредитування для банків менш ризикований, оскільки в розрахунок беруться фактичні показники діяльності підприємства за аналізований період, прогностичні показники будуються без урахування впровадження проекту, тому що підприємство продовжувало б займатися поточною діяльністю при тих же обставинах і при цьому оплачувало б видатки за інвестиційним кредитом [1].

Отже інвестиційний кредит містить ряд суттєвих переваг для функціонуючих підприємств. Однак у нього присутні й деякі недоліки. До них можна віднести обов'язкову передачу всіх необоротних активів, що належать позичальникові, банку доти, поки проєктований об'єкт не буде уведений в експлуатацію. Таким чином, активи компанії будуть «заморожені» на часто тривалий строк, за який активи могли б бути пущені в оборот.

Практика реалізації інвестиційно-будівельних проектів налічує велику кількість схем фінансування, які постійно розвиваються, а їх вибір залежить від типу будівельних проектів і можливостей правовласника. Зі збільшенням прозорості будівельного сектора і розвитку можливостей публічного розміщення цінних паперів у компаній з'являються нові джерела фінансування, які можуть використовуватися як основа реалізації будівельних проектів. У зв'язку з цим назріла необхідність розвитку теоретичних і практичних основ управління будівельними проектами, так як вартість залучення коштів в проєкт істотно варіюється для різних джерел.

На рис.1 представлені найбільш поширені джерела фінансування:

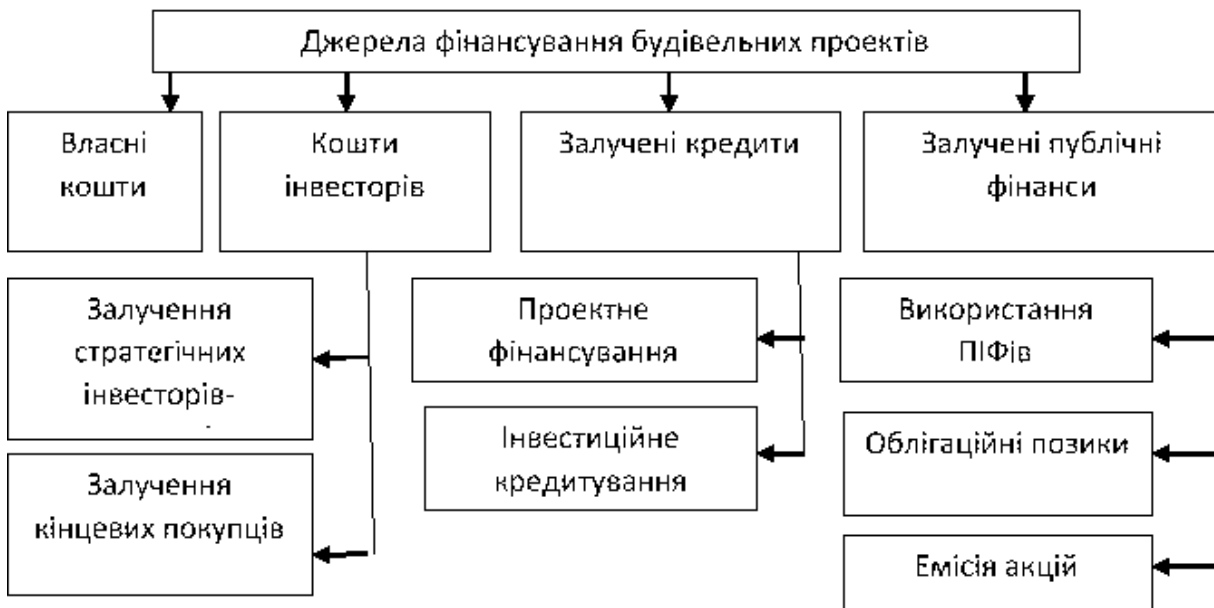

Рис. 1. Джерела фінансування будівельних проектів

В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів, дорогих кредитів публічні фінанси стають хорошою альтернативою фінансування будівництва. Розглянемо особливості використання таких джерел.

Використання закритих пайових інвестиційних фондів. Для приватних інвесторів вкладення в нерухомість в більшості випадків обмежені можливостями окремо взятого приватної особи. Пайові інвестиційні фонди (ПІФ) дозволяють залучити приватних інвесторів, в т.ч. фізичних осіб, які бажають інвестувати в нерухомість. Інвестувати в нерухомість мають право пайові інвестиційні фонди закритого типу, які формуються на певний період, після якого об'єкт нерухомості повинен бути проданий, а керуюча компанія зобов'язана розплатитися з пайовиками коштами. Паї закритих пайових інвестиційних фондів нерухомості можуть обертатися на біржі, що дозволяє пайовику мати оперативне управління - достроковий вихід з фонду при продажі паїв. При цьому пайовик несе ризики, пов'язані як з будівництвом, так і з фінансовим сектором. Девелоперські фонди переважно інвестують в комерційні об'єкти - дохідну нерухомість. Прибутковість фонду більшою мірою формує капіталізація вартості нерухомості: на практиці зазвичай фінансується один проект, а значить, пайовик не має можливості диверсифікувати ризики. Грошові кошти за рахунок створення ПІФ можна залучати на будь-якій стадії реалізації ІСП, при цьому умови залучення коштів з інших джерел не передбачені [2].

Облігаційні позики. Використання облігаційних позик в якості залучених коштів для реалізації будівельних проектів має всі передумови стати одним з найбільш ефективних і зручних способів фінансування. Емісія облігацій девелоперами і правочасниками будівельних проектів (забудовниками) може сприяти нівелюванню негативного впливу на показники проекту підвищення облікової ставки Національного банку і стати альтернативою банківським

кредитам. Облігаційну позику дозволяє залучити кошти в проект за нижчими відсотковими ставками, ніж банківські кредити. Для особи, яка придбає облігації, перевага, порівняно з іншими інструментами фондового ринку, полягає в стабільності і прогнозованості доходу: їх вартість не піддається різким коливанням. Тримач облігацій отримує дохід у вигляді періодичних виплат відсотків від номінальної вартості цінного паперу (купонними виплатами). Залучити облігаційну позику - дорожча і довга процедура в порівнянні з оформленням кредиту в банку. Облігації забудовників є високоризикованим інструментом.

Публічне розміщення акціонерного капіталу. За допомогою публічного розміщення акціонерного капіталу компанії здатні вирішити стратегічні завдання свого розвитку. При публічному розміщенні акцій головним завданням є підготовка компанії до виходу на фондові майданчики. Процес IPO на вітчизняній біржі або міжнародних фондових майданчиках складний і істотно більш тривалий у порівнянні з облігаційною позику. Переважно розміщення цінних паперів є для великих компаній і доцільно для масштабних проектів. Крім того, згідно з виконаним аналізом, розглянуті джерела фінансування самостійно застосовуються рідко. При структуруванні схеми фінансування одночасно залучаються кошти з різних джерел.

Потенційним джерелом мобілізації довгострокових ресурсів для фінансування будівельних проектів в Україні можуть стати публічні фінанси. В Україні потрібно розвивати інститути спільного інвестування та

Підвищувати рівень довіри до інструментів фінансового ринку, стимулювати внутрішні та іноземні інвестиції в довгострокові інвестиційні проекти, які необхідно структурувати в привабливій для інвесторів формі.

Для впровадження альтернативних довгострокових джерел фінансування будівельних проектів в Україні необхідно державі та бізнесу виробити прийнятну модель, яка дозволить узгодити довгостроковий характер будівництва з довгостроковими інструментами фінансового ринку

Список літератури

[1] The Role of Banks, Equity Markets and Institutional Investors in long-term financing for growth and development [Електронний ресурс] <http://www.oecd.org/finance/privatepensions/G20reportLTFinancingForGrowthRussianPresidency2018.pdf>.

[2] OECD. The Role of Banks, Equity markets and Institutional Investors in long-term financing for growth and development. February 2019. P. 26.

[3] Овчарова Л.П. Перспективні інструменти та джерела фінансування інфраструктурних проектів // Сучасні проблеми економіки і підприємництво. Випуск 16, 2015. – с. 119-129

Аграрна икономика

Докторант PhD Жусупов Е.А

*Казахский Университет Экономики Финансов и Международной Торговли
Нур-Султан, Казахстан*

AGRICULTURE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: DEVELOPMENT PROSPECTS

The Kazakhstan economy is currently undergoing a difficult stage of its development. It is characterized by a decline in production, low labor productivity, and the bankruptcy of small and medium-sized enterprises. This is most pronounced in the agricultural sector. Market transformations carried out in agriculture, to date, have not yielded significant results. This is largely due to the lack of a well-functioning economic management mechanism adequate to modern conditions. It is the malfunctions in the functioning of its main elements (pricing, financing, lending, taxation) that complicate the way out of the crisis in agriculture, so the need to improve the economic mechanism of management is an indisputable fact today.

A distinctive feature of the modern period of agricultural development is the fact that agricultural transformations are carried out mainly in the regions. Commodity products are produced here, direct economic ties between agricultural producers are made. Regions enter into economic relations not only with each other, but also with foreign countries.

For the normal development of rural entrepreneurship and the effective development of the food market, a special economic mechanism is needed that regulates the development of agricultural production in the region, is able to withstand the effects of negative factors, sensitive to a changing market situation. At the same time, the economic mechanism of agriculture in the regions should be built in full accordance with the macroeconomic economic mechanism, but its elements can be supplemented and detailed depending on the territorial, demographic and socio-economic specifics of the region. This is especially important for enterprises where the regional factor is essential.

The introduction of an effective economic mechanism of management is a decisive factor in the withdrawal of agriculture from the crisis [1]. The ongoing

agricultural reform should include the processes of formation and development of both theoretical and practical approaches to improving the agro-industrial complex.

The economic management mechanism is part of the economic mechanism, which acts as a way of functioning of the economy as a whole. The economic management mechanism is more related to the functioning of enterprises directly and includes such elements as: planning, financing, commercial economic calculation, pricing, incentive system, analysis, control and accounting system, etc. The economic mechanism in agriculture is a way of managing integration agriculture and industry with its characteristic specific economic forms and methods of influence on this process. It should be formed taking into account the characteristics of agriculture. The economic mechanism of regional agriculture is a combination of specific economic levers and regulatory methods, depending on the quality features inherent in this region.

Kazakhstan is among the 25 countries of the world, the main producers of agricultural raw materials (grain and some other food products). In terms of total territory, agricultural land, crops of crops and potatoes, Kazakhstan is among the top ten major producers of agricultural raw materials. According to experts, the republic's resources allow it to produce 3 times more food than its population consumes [2].

Low agricultural supply with material and technical resources, solvency of producers, inaccessibility of loans, lack of investment and poor development of domestic engineering remain a serious obstacle to the development of agricultural production. The creation of new domestic plant varieties and animal breeds remains unclaimed; the latter gradually degenerate and disappear. The import of expensive and not adapted to local conditions animals to the republic is increasing. As a result, the proportion of breeding stock in the herd decreased sharply and amounted to 4.1% for cattle, sheep - 7.3, pigs - 6.8, poultry - 19.2%. Whereas in the USA and Canada this indicator reaches 25-30%. The level of state financial support for agricultural producers does not exceed 4% in the cost structure, and in countries with developed market economies it reaches 30%. More than 40% of agricultural enterprises are unprofitable, and 20% are unprofitable and therefore are not able to conduct expanded reproduction. Ways to remedy the situation are combining in the form of management.

In Kazakhstan today, there are three main forms of management: agricultural enterprises (large farms), farm / peasant farms (medium-sized farms) and private household plots (small farms). Large farms are legal entities, while farms in the legal

form are individual entrepreneurs and are not legal entities. Private household plots were excluded as a business form (not legal entities), but despite this they remain important producers of agricultural products, especially livestock products [3].

Of the number of economic entities in the agricultural sector, 15% are represented by large enterprises and they process about 50% of all agricultural land. Large farms are mainly concentrated in the northern regions of the country where rainfed farming is practiced. Grain and oilseeds are mainly cultivated in these regions. Over the past 5-7 years, livestock breeding has been actively developing in the northern regions, in particular, with the support of the state, the species composition of farm animals is being transformed.

The next largest production scale are individual entrepreneurs and farmers / farmers who cultivate about 30% of agricultural land. Farms can be both large and medium, and small. As a rule, larger farms are more often found in the northern regions, whose land plots can be more than 5000 hectares. Medium and small farms are mainly concentrated in the southern regions, where grain, fodder and technical crops, melons and vegetables, and others are cultivated on irrigated lands. In the southern regions, the size of farms can vary from 3 to 500 ha and above.

Science and state support of educational programs are developing, benefits and subsidies are provided to small and medium-sized enterprises, accompanied by the control of rational use of resources, which today brings significant positive results.

Cooperation of agricultural productions, their integration and interdependence within the framework of state import substitution programs is growing.

As a result of competent state policy and targeted support for agricultural specialization, at the end of 2016, the production of meat-processing products reached a new level of performance, providing more than 75% of the active demand of the domestic market. The transition to domestic dairy products was fully accomplished, which was impossible a few years ago, although it is not clear and not productive from a scientific and institutional position [4].

The problem, which is still relevant today, is the infrastructural underdevelopment and high depreciation of fixed assets in agriculture. At the same time, given that the development of agriculture and the agro-industrial complex as a whole is a guarantee of stable national security, it must be emphasized that in the complex balance of interests of producers and financial institutions, the state can

highlight the priority of transition to subsidies and the development of larger agricultural facilities. A breakthrough in this regard can positively affect the distribution system of products, which, as we have repeatedly said, is at this stage a weak link in the chain “production - processing - sale”.

To ensure the competitive selection of large enterprises is also necessary for the organizational and economic aspects of the management of objects in agriculture to have promising development. So, the importance is the substantiation of forecasts and prospects for the development of the agro-industrial complex and agriculture in conceptual integration with ensuring the food security of the country and regions.

The state provides preferential loans, tax holidays and other preferences that can maximize the effect of import substitution. And high performance, through state support, provides confidence that the Republic of Kazakhstan should fully and can manage with domestic agricultural production. Forced measures have become a kind of impetus, a priority condition for the development of import-substituting grocery imports, export-oriented, possessing the necessary competitive advantages, is credit security in the framework of state support.

The analysis of promising areas for the development of agricultural cooperation implies a further increase in the use of the competitive advantages of the territory, which are capable, thanks to its tolerant potential and labor resources, to produce agricultural products demanded by the market. In this direction, it is necessary to develop the material and technical base of agriculture, in-depth specialization of agro-industrial and other industries. At the same time, it is necessary to develop information support and advisory systems in the agro-industrial complex, institutional transformations in agriculture.

Thus, the main directions of development of economic policy in agriculture of the Republic of Kazakhstan, provided with natural and geographical opportunities, labor resources and many other reasons, can lead the economic complex of the Republic to a completely new qualitatively competitive level. At the same time, developing the multifaceted orientation of the economic complex of the Republic, it is necessary to develop agriculture as an industry that consistently ensures the growth of the welfare of the Republic of Kazakhstan.

References:

1. Белов, Н. Г. Контроль и ревизия в сельском хозяйстве. — М. : Финансы и статистика, 2013 -120 с.
2. Беспашотный Г. Новые механизмы приоритетного развития сельского хозяйства. // Экономист. - 2012. – 220 с.
3. Сайгидмагомедов, А. М. Бухгалтерский финансовый учет в сельском хозяйстве. — М. : Форум : ИНФРА-М, 2015 - 60 с.
4. Газалиев, М.М. Стимулирование рационального использования сельскохозяйственных земель. — М. — 2009 70 с.

Абильмаженова А. магистрант 1 курса

Икматова Э.Б. к.э.н., доцент

*Казахский агротехнический университет им. С.Сейфуллина, г. Нур-Султан,
Казахстан*

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ АПК В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

На современном этапе реформирования организационно-экономических отношений в Казахстане одним из приоритетных условий устойчивого функционирования АПК является предельно полное использование всех факторов развития экономики регионов, включая и инвестиционный процесс.

Потенциал инвестиционного процесса относится к числу значимых условий функционирования регионов Казахстана. Особая роль принадлежит развитию механизма повышения инвестиционной привлекательности сельскохозяйственных формирований в регионах республики.

Функционируя в экономических системах регионов, специализированных на производстве сельскохозяйственной продукции, инвестирование объективно способно существенно повысить общую конкурентоспособность сектора специализации, стабилизировать ситуацию на рынке спроса и предложения, труда, благоприятствовать общей позитивной динамике уровня жизни.

В условиях рыночной модернизации национальной экономики инвестирование жизненно необходимо, так как позволяет преодолеть сложившиеся кризисные явления в развитии регионов, обеспечить финансовую стабильность путем подъема и расширения действующего производства, активно участвовать в решении разнообразных социальных проблем.

Экономика АПК предполагает и соответствующий учет региональных условий, особенностей и следствий развития механизма инвестиционной привлекательности производства на территориях аграрной специализации, требует адаптивного подхода к его формированию, регулированию и поддержке, учитывающего специализацию территории, существующие на ней экономические диспропорции и проблемы.

На уровне конкретного региона инвестирование предполагает формирование действенного адекватного механизма повышения инвестиционной привлекательности территориальных образований, отвечающего требованиям переходной экономики. При этом под инвестиционной привлекательностью понимается наличие такого инвестиционного облика объекта, который способствует его непрерывному обновлению, прогрессивной реструктуризации.

Особую значимость формирование и развитие механизма инвестирования приобретает для экономики регионов аграрного направления. Основными условиями вложений инвестиций в регион является наличие в аграрной сфере благоприятного инвестиционного климата, под которым следует понимать совокупность социально-экономических, финансовых, организационно-правовых и других факторов, способствующих активизации инвестиционной деятельности, а также обеспечение государством благоприятных условий оживления инвестиционного процесса.

Воздействие региональных органов управления на данный процесс возможно путем прямого и косвенного участия. Первое предусматривает финансирование производства за счет бюджетных средств (на возвратной и безвозвратной основе), предоставление гарантий на привлеченные средства.

Второе –проявляется в усовершенствовании и развитии нормативно-законодательной базы, предполагающей систему льгот, гарантий инвесторам, совершенствование системы налогов, построение механизма начисления амортизации и др.

Одной из серьезных проблем агропромышленного производства является недостаточное ее инвестирование. Низкая рентабельность отраслей АПК в целом, закредитованность и постоянный недостаток собственных средств, а также отсутствие ликвидного залогового имущества делают его отрасли неперспективными для капитальных вложений.

Поэтому в центре агроэкономических исследований последних лет находятся проблемы инвестирования и устойчивого подъема производства в АПК.

Сельское хозяйство как составная часть АПК, включая социальную сферу, нуждается в значительных вложениях. Сегодня производственный и

экономический потенциал АПК не может развиваться и эффективно использоваться без формирования действенного хозяйственного механизма управления инвестиционным механизмом. Без привлечения инвестиционных ресурсов невозможно преодолеть спад производства, произвести модернизацию материально-технической базы, которая сегодня находится в крайне критическом состоянии.

Состояние материально-технической базы (основных фондов) сельскохозяйственного производства во многом определяет экономическую эффективность производства продукции. Их же состояние зависит от величины инвестиций, направляемых на их обновление в виде нового строительства, технического перевооружения, приобретения техники. На настоящий момент, по-прежнему наблюдаются дефицит сельскохозяйственной техники, недостаток производственных площадей, незначительное снижение доли инвестиций в основной капитал сельского хозяйства в общем объеме ассигнований и т.д..

Рыночная экономика характеризуется высокой степенью непредсказуемости, что крайне затрудняет ее оценку, поэтому она остро нуждается в механизмах, регулирующих взаимоотношения между субъектами рынка собственности и хозяйствования.

В последние годы на государственном уровне происходит заметное изменение инвестиционной политики, что, в частности, выражается в реализации Приоритетного национального проекта развития АПК, предполагающего прямое бюджетное финансирование инвестиционных проектов в области животноводства и растениеводства, льготное кредитование хозяйствующих субъектов различных форм собственности и хозяйствования. Несмотря на недостаточные объемы финансирования на фоне произошедшего упадка производственного ресурсного потенциала, можно с уверенностью отметить, что аграрная сфера становится государственным приоритетом, что, в свою очередь, может способствовать повышению инвестиционной привлекательности АПК.

К основным факторам, определяющим развитие инвестиционного процесса в АПК, можно отнести финансово-экономическое состояние предприятий комплекса, уровень организации и управления в предприятиях, состояние материально-технической базы, систему производственных взаимоотношений между хозяйствующими субъектами, кадровое обеспечение и

другие. Кроме того, можно отметить следующие черты, позитивно влияющие на инвестиционную деятельность в современных условиях: создание и активизация деятельности специализированной рыночной инфраструктуры; проведение государственной политики на понижение доходности по ценным бумагам, что способствует переориентации вложений финансовыми организациями в пользу производственного сектора экономики и т.д.

В применении в Республике Казахстан мероприятия, повышающие инвестиционную привлекательность региона, могут быть следующие: улучшение качества дорожной сети, инфраструктуры, повышение качества и квалификации трудовых ресурсов, применение более современных технологий производства и т.д. Также на инвестиционную привлекательность будет положительно влиять высокий природно-климатический потенциал региона.

Следует отметить факторы, отрицательно влияющие на инвестиционную деятельность в АПК.

Можно назвать следующие особенности позитивного характера. Для республики характерна политическая стабилизация, что обеспечило снижение степени инвестиционного риска до сравнительно умеренного уровня. Был принят ряд законодательных актов и подписаны договоры, конкретизирующие разные стороны инвестиционной деятельности. Сохранен высокий инновационный потенциал региона, который можно использовать и в настоящее время. Осуществляются государственная поддержка инвестиционных проектов ряда сельскохозяйственных формирований и реализация приоритетных национальных проектов. Реализована программа индустриально-инновационного развития Республики Казахстан и ряд других программ. Ведется поиск взаимовыгодных форм сотрудничества с другими регионами, странами ближнего и дальнего зарубежья, а также поиск и привлечение средств на возвратной основе для реализации намеченных программ.

К особенностям негативного характера относятся:

дефицитность минерально-сырьевых ресурсов;

низкий уровень доходов и низкий жизненный уровень населения;

недостаточная развитость социально-экономической сферы;

дотационный характер бюджетов всех уровней;

слабость и усугубляющееся финансовое положение внебюджетных фондов;

высокая степень износа производственного аппарата;

применение преимущественно-административных методов управления и регулирования.

Одним их основополагающих факторов, определяющих степень инвестиционной привлекательности страны, является проводимая ее органами власти инвестиционная политика. Как один из инструментов достижения целей экономического роста она должна играть важную роль в управлении экономикой и решать вопросы, связанные с потоками финансовых средств, в соответствии с государственными интересами в данных социально-экономических условиях. **Инвестиционные ресурсы в стране всегда ограничены и требуют расчетливого расходования, а их эффективное использование выступает ведущим фактором стабилизации, подъема и развития экономики.**

Сферой инвестиционной политики выступают финансовые средства, направляемые на воспроизводство и развитие. Государство определяет ее, реализуя в правовых актах, регулирующих основные положения, инвестиционные потоки, приоритеты финансирования. На практике эту политику осуществляют органы государственной и политической власти, в лице которых государство выступает субъектом первого уровня управления инвестиционным процессом. Инвестиционные фонды, банки, концерны, акционерные общества и прочие участники этого процесса выполняют роль субъектов второго уровня разработки инвестиционной политики (или ее отдельных частей), воплощают ее в своих программах и планах.

В Республике Казахстан вопросам повышения инвестиционной привлекательности сельского хозяйства и стимулирования притока инвестиции в аграрную сферу и агропромышленное производство уделяется достаточное внимание.

Сельское хозяйство страны является составной частью агропромышленного комплекса, который помимо развитого сельскохозяйственного производства, включает предприятия по переработке молока и мяса, производству пищевых продуктов, хлебобулочных и макаронных изделий, комбикормов и другие, неразрывно связанные с ним. Данные

особенности АПК в стране определяют и обуславливают возможности привлечения инвестиций и уровень рисков в аграрном секторе экономики.

Дальнейшее развитие АПК Республики Казахстан, направленное на рост производительности и доходности его отраслей, требует модернизации и перевооружения производства, развития его инфраструктуры и формирование отраслевых кластеров. Обеспечение конкурентоспособности аграрного сектора предполагает его устойчивое развитие, основанное на индустриализации аграрного производства и росте его эффективности по основным видам продукции АПК.

Достижения устойчивого роста сельскохозяйственного производства предполагается на основе сохранения и постепенного наращивания ресурсного потенциала в сельском хозяйстве и сфере переработки. Также, в том числе плодородия земель, племенного животноводства и элитного семеноводства, внедрение прогрессивных технологии производства сельскохозяйственной продукции, использования региональных преимуществ производства конкурентоспособной продукции, создание условия для роста доходов сельхозпроизводителей.

Реализация отраслевой программы развития АПК осуществляется по следующим направлениям:

Формирование конкурентных и интегрированных рынков агроиндустриальной продукции, создание правовой и институциональной инфраструктуры их функционирования.

В агропромышленном комплексе последовательно реализуются задачи формирования и развития рынков сельскохозяйственной продукции. Наиболее крупным по объемам производства и переработки является рынок зерна и продуктов его переработки.

Формирование рациональных форм хозяйствования на селе, позволяющих эффективно применять высокопроизводительную технику и современные технологии, успешно интегрироваться в рыночные системы.

Рационализация государственной помощи аграрному сектору и усиление его стимулирующей направленности. Развитие финансового сектора отрасли.

Поэтапная оптимизация размеров и глубокая реструктуризация аграрного производства на основе формирования рациональной специализации и

концентрации производительных сил аграрного сектора в природных зонах наибольшего благоприятствования.

Развитие всех форм занятости сельского населения через опережающее развитие взаимосвязанных с аграрным сектором сегментов перерабатывающей промышленности и других видов альтернативной занятости.

Повышение технологического уровня аграрного производства и внедрение ресурсосберегающих и экологически чистых технологий, поддержка научных исследований и внедрение системы консультирования в сельском хозяйстве.

Развитие сельской производственной и социальной инфраструктуры.

Целенаправленное использование основных принципов инвестиционной деятельности и их практическая реализация будут способствовать принятию правильного решения в республике формирования инвестиционной стратегии на различных уровнях управления АПК.

Сегодня агропромышленный комплекс страны является динамично развивающейся отраслью экономики, ежегодные темпы роста которой составляют 104,5%. Потенциал природных ресурсов Казахстана и резервы агропромышленного комплекса – основа для дальнейшего интенсивного развития страны.

Сотрудничество с крупными транснациональными компаниями, позволит не только получить достаточный объем прямых инвестиций, но и максимально упростить дальнейший экспорт производимой продукции за счет самих инвесторов. Динамичное развитие отрасли, внедрение новых рыночных механизмов поддержки и разработка новых программ развития секторов АПК делает этот сегмент экономики привлекательным для инвесторов.

Привлечение крупных иностранных инвесторов в Казахстан – важная составляющая дальнейшего развития экономического и технологического потенциала отрасли. Создание благоприятных условий для предпринимательства и улучшения инвестклимата – приоритетный фактор для реализации государственной политики в АПК.

Несмотря на крайне сложные погодные условия текущего 2019 года, в первоначальном весе собрано 19,7 млн. тонн зерна, средняя урожайность составила 12,9 ц/га.

Валовый сбор зерна в весе после доработки прогнозируется в объеме порядка 18 млн тонн, что позволяет полностью обеспечить потребность внутреннего рынка республики в зерне и отгрузить определенные его объемы на экспорт. Пшеницы в первоначальном весе собрано 13,1 млн тонн, ячменя - 4,4 млн тонн, гречихи - 49,6 тыс. тонн, риса - 595,8 тыс. тонн. При этом валовые сборы ячменя к уровню прошлого года возросли на 185,3 тыс. тонн, риса - на 57,3 тыс. тонн, овощей - на 416,6 тыс. тонн, бахчевых - на 51,1 тыс. тонн, объем собранного картофеля на уровне прошлого года.

Вместе с тем маслосемян собрано 2,6 млн тонн, хлопка-сырца - 345,5 тыс. тонн, сахарной свеклы - 660,5 тыс. тонн, картофеля - 3,7 млн тонн, овощей - порядка 4,2 млн тонн и бахчевых культур - 2,5 млн тонн.

Поэтапное увеличение орошаемых земель позволит увеличить количество орошаемых земель до 3 млн гектар к 2030 году.

На сегодняшний день в Казахстане имеется 1,4 млн орошаемых земель. Если к этому добавить запланированные 610 тыс. га, к 2021 г. то достигнем 2 млн. га.

Реализация вышеуказанных мероприятий позволит увеличить площадь орошаемых земель до 3 млн. гектаров к 2030 году и обеспечить рост объема сельхозпродукции в 4,5 раза.

Аграрный сектор становится привлекательным для бизнеса. По данным Министерства сельского хозяйства, только за последние 5 лет в отрасль привлечено \$3,3 млрд (1,3 трлн тенге) инвестиций, в том числе, частный сектор вложил около 80% инвестиций, в 2018 году — \$936 млн (365,1 млрд тенге). Отрасль располагает большим потенциалом для дальнейшего увеличения объемов производства.

Принимая во внимание географическое расположение, богатые земельные ресурсы, а также благоприятные климатические условия, агропромышленный комплекс Казахстана является одним из наиболее привлекательных секторов для вложения инвестиций.

В целях привлечения инвестиций в агропромышленный комплекс республики, как иностранных, так и отечественных, ведется работа по созданию соответствующих условий по поддержке предпринимательства: субсидирование

приоритетных направлений, обеспечение льготными кредитами и лизингом, специальные режимы налогообложения для субъектов АПК.

Для реализации инвестиционных проектов в сфере АПК действует Программа инвестиционного субсидирования, предусматривающая возмещение части расходов, понесенных субъектом АПК, при инвестиционных вложениях по 39 приоритетному направлению. Государством проводится мониторинг реализации 49 инвестиционных проектов с участием иностранных инвесторов, в т. ч. порядка 25 крупных инвестиционных проектов на общую сумму свыше \$1 437,2 млн., из них 9 проектов с участием ТНК на общую сумму около \$320 млн, 20 перспективных проектов на сумму \$2 391,0 млн. и введенных 4 проекта на сумму \$207,1 млн.

Список литературы

1. Анализ отрасли растениеводства Аналитическая служба Рейтингового Агентства РФЦА, Алматы 2016 г.

2. Послание Президента Н. Назарбаева народу Казахстана «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» от 17 января 2014 г.

Икономическата теория

Бержанов Т.Д., Матаев Т.М.

*Главный инспектор аппарата акима Кызылординской области, г.Кызылорда,
Республика Казахстан*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННО- ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Развития государственно-частного партнерства (далее - ГЧП) в Республике Казахстан каждым годом становится все более востребованной и обсуждаемой как на уровне государственного управления, так и в научном сообществе. Это свидетельствует о том, что в современных условиях устойчивое экономическое развитие все чаще используют рыночные и командно-административные механизмы. В этой связи весьма актуальным в теоретическом и практическом плане является изучение базовых принципов сотрудничества государственного и частного сектора.

Рассмотрение данного вопроса, вероятно, следует начать с самого понятия термина ГЧП. Государственно-частное партнерство - перевод с английского языка распространенного в мире понятия «public private partnership» (public — государство, private — частный, partnership — партнерство). «Государство» здесь трактуется шире, чем простая совокупность учреждений, осуществляющих властные функции. Оно выступает обобщающим субъектом общественной власти, включающим все уровни управления. Под «public» понимается совокупность общественных институтов, которые реализуют свои властные полномочия, а также играют неофициальную, неформальную, но важную роль в развитии общественных процессов. Понятие «государство» включает также культурные, образовательные, академические и прочие учреждения общественного сектора [1, с.12].

В мировой практике ГЧП также рассматривается по разному, во-первых, как система отношений государства и бизнеса, которая широко используется в качестве инструмента национального, международного, регионального, городского, экономического и социального развития. Во-вторых, как

конкретные проекты, реализуемые совместно государственными органами и частными компаниями на объектах государственной и местной собственности.

Во многих источниках можно встретить достаточно полное определение ГЧП, в Законе Республики Казахстан «О Государственно-частном партнерстве» от 31 октября 2015 года за № 379, сказано: «Частный партнер - индивидуальный предприниматель, простое товарищество, консорциум или юридическое лицо, за исключением лиц, выступающих государственными партнерами в соответствии с настоящим Законом, заключившие договор государственно-частного партнерства. Государственный партнер - от имени которой выступают государственные органы, государственные учреждения, государственные предприятия и товарищества с ограниченной ответственностью, акционерные общества, пятьдесят и более процентов долей участия в уставном капитале или голосующих акций которых прямо или косвенно принадлежат государству, заключившие договор государственно-частного партнерства [2].

Примечательно, что зарубежные законодатели использовали понятие частного-государственного партнерства, чтобы подчеркнуть приоритет именно бизнеса над государством в этом союзе. На постсоветском пространстве, напротив, учитывая менталитет, особенности национального рынка, главенствующую роль органов государственной власти в понятии государственно-частного партнерства играют ведущую роль [3, с.14].

Это свидетельствует о том, что конкретный перечень используемых методов и инструментов управления во многом определяется социально-экономическими и культурно-историческими особенностями конкретной страны. Соответственно возникает вопрос: являются ли эти механизмы универсальными и применимы ли они в условиях ограниченного функционирования рыночных институтов? Вероятно, в этом плане наиболее близкими для Казахстана являются идейные истоки теории государственно-частного партнерства как института согласования экономических интересов государства и частного капитала.

Государственный капитализм рассматривается в политэкономической парадигме как форма компромисса государства с частным капиталом - культурными капиталистами, умными и опытными организаторами крупнейших предприятий, создающих рабочие места и снабжающих продуктами миллионов людей [4, с.16].

Эффективные преобразования и рост экономики страны являются основными приоритетами политики государства на долгосрочную и среднесрочную перспективу. Обращаясь к документам Правительства Республики Казахстан, а именно к Основным направлениям его деятельности на период до 2020 года, где отмечается, что «... развитие и рост инфраструктуры регионов во многом будет определяться использованием механизмов внебюджетных средств.

Целесообразность развития и расширения форм государственно-частного партнерства вызвана такими факторами как:

ограниченность бюджетных ресурсов в большинстве регионов Республики Казахстан. Большая часть регионов Республики Казахстан - это регионы реципиенты. Экономика регионов реципиентов не может эффективно развиваться, а зачастую и просто функционировать без дотаций из бюджета вышестоящего уровня;

сильная изношенность основных производственных фондов, не позволяющая осуществлять современные технологические мероприятия в различных отраслях экономики;

рост количества незанятого населения в регионах, ведет к социальной напряженности общества в целом.

Государству следует выполнять возложенные на него функции, не взирая, на положение дел в бюджете. Следовательно, развивать инфраструктуру, новые производственные фонды, экономику возможно лишь посредством привлечения бизнеса. В связи с чем, необходимо отметить, что к одной из современных функций государства относится приоритетность в создании условий для привлечения частного бизнеса в сферу общественно-значимых целей общества.

Исследованию вопросов, посвященных теме государственно-частного партнерства принадлежат работы В. Варнавского. В своих работах он приводит следующую трактовку: «государственно-частное партнерство - это организационный, институциональный, стратегический альянс между бизнесом и государством, согласованный общими целями и задачами [1, с. 25]. По мнению вышеуказанного исследователя, становление и рост государственно-частного партнерства обусловлен действием ряда фундаментальных особенностей. Так В.Варнавский выделяет следующие особенности, способствующие укреплению

роли партнерских форм хозяйствования в экономике переходного периода, к ним относятся:

в начале девяностых годов прошлого века активно проходила приватизация государственного имущества во всех странах бывшего Советского Союза. Это было направление, которое, по мнению большинства, означало либерализацию экономики. Значение государственно-частного партнерства становилось внушительным, так как государственно-частное партнерство означало частичную приватизацию государственной, местной собственности и общественных услуг;

правительства большинства стран всегда ограничены в объемах бюджетных ресурсов, чтобы развивать, социальную и производственную инфраструктуру. Привлечение бизнес сообщества в процесс воспроизводства позволит решить проблемы, связанные с объемами финансирования;

бизнес в гораздо большей степени, чем государство обладает динамичностью в вопросах управленческих решений, реакцией к нововведениям, развитию технических и технологических перевооружений.

Государство обладает возможностями административно-управленческого характера, посредством чего может обеспечить развитие государственно-частных предприятий. Государство никогда не бывает свободным от реализации своих функций, связанных с общенациональными интересами, а бизнес остается родоначальником развития любого хозяйства и увеличения общественного блага. Государственно-частное партнерство является объединением материальных и нематериальных ресурсов общества. Объединение должно выстраиваться на долговременной и взаимовыгодной основе, конечной и основополагающей целью которого является создание общественных благ, реализуемых в социальной сфере (улучшение инфраструктуры городов и районов, модернизация отраслей здравоохранения, образования, социальной защиты населения) [5, с. 27].

Термин государственно-частное партнерство отображается авторами В. Кабашкиным, А. Левченко, В. Сидоровым в работе, посвященной исследованию развития регионального государственно-частного партнерства. Авторы дают многоаспектное определение данного термина, посредством обоснования и структурирования форм развития государственно-частного партнерства. Выделяют риски, которые сопутствуют созданию государственно-

частного партнерства, описывают схемы финансирования рискованных проектов [6, с.55].

По мнению Ф. Годе, государственно-частное партнерство - это форма, которая возникает между государственными структурами, в лице различных министерств и ведомств, а также бизнесом, в лице предпринимательских структур, реализуемая в виде заключаемых договоров. В целях изыскания финансовых средств на ремонт, реконструкцию, модернизацию, эксплуатацию и содержание любого государственного объекта, а также на оказание услуг, которые обозначены полномочиями государственного сектора [7, с.17].

По мнению В. Солдатенкова государственно-частному партнерству присущи такие признаки, как обязательность партнеров группировать между собой расходы и риски и принимать участие в использовании результатов. Их цели должны быть общими, они должны представлять четко определенный общественный (публичный) интерес. Отношения между государственным сектором и частником должны иметь равноправный партнерский характер [8, с.16].

Бизнес, в лице предпринимательских структур, обращает свой вектор на получение дохода в будущем. Бизнесмен определяет свои дивиденды, не просто под размер прибыли, а в стабильном получении доходов от инвестиционных проектов. При этом интересы государства и бизнеса иногда могут иметь противоречивый характер. Также необходимо привести точку зрения А. Белицкой, которая отмечает, что государственно-частное партнерство в настоящее время рассматривается в контексте двух позиций. С точки зрения форм взаимодействия, и с точки зрения институционального альянса [9, с.109-110].

Всемирный банк дает следующее определение государственно-частному партнерству - это официальная договоренность, безусловное соглашение, которое заключается между публичной и частными сторонами. Соглашение заключается с безусловной целью - привлечение дополнительных инвестиций. Обозначенная цель преследует не менее весомое назначение, соглашение, как средство повышения эффективности бюджетного финансирования. Опираясь на зарубежный опыт, можно констатировать, что термин государственно-частного партнерства описывается с двух позиций:

это взаимодействие бизнеса и государства в определенной форме. Эта форма как вектор социального, международного, государственного, регионального, а также местного развития.

это определенные планы и программы, с участием различных государственных органов, бизнес структур на объектах, которые находятся в ведении государственной или местной собственности.

это особая форма единения и участия государства и частного бизнеса, где принципиально отличаются и сочетаются интересы, цели и задачи участников.

Различные примеры грамотного взаимодействия бизнеса и государства в ведущих зарубежных странах говорят о целесообразности применения данного механизма сотрудничества. При этом, следует особенно подчеркнуть то, что формы, методы и инструменты этого сотрудничества разнятся в зависимости от социально-экономического состояния национальных экономик. В виду отсутствующего законодательного определения понятия «государственно-частного партнерства» как в юридической, так и в экономической науке, нет единого подхода к его пониманию, высказывается даже мнение, что государственно-частное партнерство является как не юридическим, так и не экономическим понятием [10, с.44].

Опираясь на проведенный анализ мнений ученых и специалистов, по вопросам трактовки понятия государственно-частного партнерства, можно сделать вывод о том, что существует достаточно большое число определений. Проведенный анализ позволяет нам выделить положительные и отрицательные стороны соглашений, формируемых в рамках государственно-частного партнерства, представленные в таблице 2.

Таблица 2

**Положительные и отрицательные характеристики при реализации проектов
государственно-частного партнерства**

Положительные характеристики	Отрицательные характеристики
1. Модернизация производственной инфраструктуры, обновление основных фондов.	1. Различные мотивы и стимулы у участников проекта: государство стремится увеличить объемы и совершенствовать качество реализуемых социальных услуг;
2. Улучшение и расширение функциональности коммерческого сектора.	2. Сложности подписания проектов, обозначенные достижением баланса интересов участников.
3. Улучшение и расширение возможностей государственного сектора в выборе приоритетов финансирования.	3. Отсутствие четкой законодательной базы, регулирующей взаимодействие участников соглашений, и как следствие рост числа судебных издержек участников.
4. Участие бизнес - сообщества в воспроизводственных процессах, позволяет решать проблемы, связанные с низкими объемами	4. Риски участников проектов, которые обозначены рядом внешних причин.
5. Увеличение количества рабочих мест, то есть вопросов занятости населения в регионе.	
6. Изменения инфраструктуры в регионе.	
Примечание: составлено автором	

В целом, в ходе исследования можно сделать выводы о том, что авторы, касающиеся темы государственно-частного партнерства, обозначают его как особый механизм взаимоотношений между государственным и частным сектором, а не простое сочетание средств участников [11. с.22].

Частный же партнер, предполагает и ожидает получение наибольшей прибыли. Следовательно, в арсенале интересов государства и частного сектора всегда важен торг о предполагаемом разделе происходящих рисков, об особенностях выполняемых функций при их реализации, о необходимости их устранения.

Из чего следует, что проекты государственно-частного партнерства это ни есть сочетание ресурсов, а это особый симбиоз отношений партнеров. У каждого участника проекта свои делегированные полномочия, степень ответственности.

Исходя из обозначенного выше, дополним определение термина государственно-частного партнерства. Государственно-частное партнерство -это организационный механизм управления государственным и частным сектором, то есть субъектами экономических отношений, посредством согласования их интересов, через делегирование полномочий, в целях совершенствования

реализации социально-экономических функций первым и достижения коммерческого эффекта вторым.

Использованная литература:

1. Варнавский В.Г., Клименко А.В., Королев В.А., Баженов А.В., Воротников А.М. «Государственно-частное партнерство: теория и практика: учебное пособие.-М.: Издательство дом Гос. Ун-та - Высшей школы экономики, 2010.- 514с.
2. Закон Республики Казахстан «О государственно-частном партнерстве» от 31 октября 2015 года № 379-V ЗРК.
3. Алпатов А. А. Государственно-частное партнерство: механизмы реализации // А. А. Алпатов, А. В. Пушкин, Р. М. Джапаридзе. - М., 2010. - С.14.
4. Протопопова, Н. И. Государственно-частное партнерство как институт согласования экономических интересов государства и частного капитала (парадигма института ГЧП)/Н.И. Протопопова//Вестн. ТИУиЭ. 2011. № 2. С.16.
5. Литовченко С.Е. Шеховцов М.В. Костров С.А. Иванова Н.И. Доклад «Инновационный бизнес: основа ускоренного роста экономики российской федерации» // Инновационная экономика. – 2006. - №6(93) – С.27-35.
6. Кабашкин В.А., Левченко А.А., Сидоров В.А. «Развитие государственно-частного партнерства в регионах РК» - Белгород: ИПЦ «Политера», 2008.- 466с.
7. Годе, Ф. Государственно-частное партнерство / Ф. Годе // Право на этапе перехода, 2007.С.17.
8. Солдатенков В. Ю. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук по теме «Социальные функции концессии как формы государственно-частного партнерства», 2009.
9. Белицкая А.В. Государственно-частное партнерство как вид инвестиционной деятельности: правовые аспекты//Предпринимательское право. 2011, №1.

10. Талапина, Э.В. Публичное право и экономика: курс лекций. М., 2011. С. 145;
Васильева СВ. Публично-правовое регулирование экономики: комплексный анализ // Журнал российского права. 2011. - N 5. – С.44.

11. Питанов В.А., Государственно-частное партнерство в регионах Казахстана: экономическое содержание / Вестник ОГУ.- апрель.-№4 (165).-2014г. – С.22.

Правителството регулиране на икономиката

Candidate of economic sciences Seitkhozina J., master student Arapov D.

*L. N. Gumilyov Eurasian National University,
Republic of Kazakhstan*

FEATURES OF THE STRUCTURE AND DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MARKET OF KAZAKHSTAN

The financial market of a modern developed state traditionally consists of two large segments: the bank loan market and the securities market. The structure of the financial market of Kazakhstan consists of several markets: money, deposit, credit, currency, stock, pension and insurance.

The money market plays a primary role in the financial market since cash is the basis of any financial instrument. Money market functions: payment, accounting function, securing commercial lending, etc.

Taking into account the peculiarities of the Kazakhstan financial market, the following segments of the money market can be distinguished:

1. Cash market (banknotes). The circulation of cash funds mediates the turnover of goods on the market. The population uses cash by transferring it in the form of banknotes or coins that are legal tender, as payment for goods and services, when exchanging currencies at exchange offices, when providing loans, etc.

2. The market for checks. Payments by checks are made by means of written orders of the payer to his Bank to pay a certain amount from his account. Checks can be a settlement, cash, roading, registered, bearer, and order.

3. Promissory market. Promissory note transactions represent the redistribution of short-term funds. They cover various areas: relations between banks and clients when issuing Bank loans; between society and the state; between individuals and legal entities without the Bank's mediation. A bill of exchange is a payment instrument and a means of crediting; it can be simple and transferable.

4. Bank acceptance market. Acceptance is a written consent to the payment of a bill. The total revenue of acceptance operations must not be lower than the refinancing rate of the National Bank of Kazakhstan.

5. Payment card market. It became possible to use access to money through electronic terminals or other devices that allow performing operations defined by the Issuer. A payment card can be debit or credit. Only the national Bank licenses activities related to the issuance of cards.

6. The market of debt notes. A notarized IOU is used when people lend to each other without the participation of the bank.

Deposit market. Banks create a development strategy based on standards established in international practice – this allows them to conduct a policy of attracting internal resources because the increase in banks' liabilities is mainly due to the inflow of funds from the population and businesses to deposits.

The banking system of each market economy has four main functions:

mediation between savings holders and investors by converting short-term deposits into medium-and long-term loans;

creating credit money by attracting cash and deposits, which is due to an increase in the money supply in circulation;

influence on the supply of money in the economy;

assistance in the conduct of monetary policy.

Banks can perform the above functions under their absolute obligation to the public to immediately convert demand deposits into cash on demand, and term and savings deposits-after the time previously agreed with the client. To transfer money to cash at the first request of the depositor, banks hold part of their funds in cash.

The amount of deposits attracted by banks depends on several factors, such as:

amount of cash income of the population;

level of public confidence in the banking system;

real interest rate;

level of the country's banking system [1].

Credit market. The functioning of the credit market allows:

to resolve the contradiction between the need for the free transfer of capital from one branch of production to another and the fixation of production capital in a certain natural form;

to overcome the limitations of individual capital;

to maintain the continuity of the circulation of funds of existing enterprises;

to service the process of selling production goods.

Loan capital is reallocated between industries, turning to areas that correspond to national programs that provide higher returns. This is a redistributive function that has a social character and is actively used by the state in regulating production and managing total monetary capital. Credit can detect an active impact on the speed of money circulation, the volume and structure of the money supply, and payment turnover.

Credit stimulates the production of productive forces, increases the speed of forming sources of capital to expand reproduction based on the achievements of scientific and technological progress. By providing government guarantees and incentives and regulating borrowers' access to the loan capital market, the state directs banks to provide preferential loans to those enterprises and areas whose activities meet the objectives of national economic development programs. The state can use credit to stimulate the export of goods, development of backward regions, capital deposits, and housing construction.

There are five main functions of the credit market:

service of commodity circulation through credit;

storing or collecting money savings of the population, enterprises, the state, and foreign clients;

change of monetary funds directly into loan capital and its use in the form of capital investments for servicing the production process;

serving the population and the state as sources of capital to meet consumer and government spending;

speeding up the concentration and centralization of capital, supporting the formation of strong financial-industrial groups.

Currency market. Here you can buy and sell foreign or national currencies at the exchange rate determined based on their supply and demand.

The main characteristics and features of the currency market:

the specificity of currency transactions in the foreign exchange market: technique of currency transactions is simplified, all calculations are carried out on correspondent accounts of banks;

continuous currency transactions in the foreign exchange market – currency transactions occur continuously during the day in any part of the world;

transparency of the market is the provision of all information related to changes in the exchange rate to all its participants;

dual role of some types of currency transactions. For example, futures and forward transactions play the role of urgent currency transactions and at the same time are ways of insuring currency risk;

extensive development of currency speculative and arbitrage operations and their concentration in speculative funds-hedging funds.

The main participants in the currency market are state and commercial banks. Up to 90% of currency transactions are made by banks. Currency transactions between banks are based on interbank settlements – a system of non-cash payments between banking institutions, formed mainly on direct money transfers and systematic offsets of claims and obligations of both parties.

Securities market. Security is a set of certain records and other designations that certify property rights. Securities can be debt and equity. Debt securities – securities certifying the obligation of the Issuer (the debtor) to pay the principal amount of the debt on the terms of the issue of these securities. Equity security – security confirming the right of its owner to a certain share in the property in cases stipulated by the legislation of the Republic of Kazakhstan [2].

The following types of securities take place in the Republic of Kazakhstan: shares, bonds, bills of lading and other documents that are fixed by legislative acts on securities or are classified as securities by following the procedure established by them.

A security is a monetary document that indicates the ownership of its owner for a certain amount of money or certain property values. These property rights for securities are defined by purchase and sale, pledge of property, provision of money for loans and creation of various enterprises; therefore, securities provide the right to their owners to receive a set income.

Securities are a special commodity that displays ownership relationships. Securities can be bought, changed, saved, sold, given, or inherited. They can perform some functions of money – act as a means of payment, calculations, but cannot be a universal equivalent. Participants in the securities market are investors, investment intermediaries, and issuers of securities.

The functioning of the securities market allows:

invest available funds of legal entities and individuals;

effectively mobilize resources for the development of production and other social needs by placing securities;

actively participate in the maintenance of commodity and money circulation;

track the formation of securities rates. Rates fall sharply during periods of crisis and unfavorable market conditions and, conversely, increase during periods of growth in production.

Insurance market. There is an objective need for insurance protection, which leads to the formation of the insurance market in the socio-economic system of the environment.

The monetary form of providing insurance protection determines the relationship of the insurance market with the financial market – with financial institutions within which insurance relations are implemented: the finances of enterprises, the population, the banking system, the state budget, and others. Here, proper financial institutions represent policyholders and consumers of insurance products. In connection with the creation of compulsory insurance, a characteristic relationship is formed between the insurance market, state budget and state extra-budgetary funds.

The insurance market operates on a partner basis or in a competitive environment. This concerns the competition between different financial institutions for free funds of the population and economic entities. If the insurance market, for example, offers life insurance products, banks – deposits, the stock market – securities, etc. In a narrow sense, the insurance market can be represented as a kind of system that is controlled by the ratio of buyers 'demand for insurance services and sellers' offers of insurance protection. In a broad sense, the insurance market is understood as an area of monetary relations in which the object of purchase and sale is insurance protection, demand, and supply for it are formed.

The insurance market is a complex developing connected system that includes insurance organizations, insurers, insurance intermediaries, insurance products, specialists who assess insurance losses and risks, etc.

Pension market. With the increase in the share of older citizens in the total population of Kazakhstan, there is a need to reform the country's pension system.

The most important goal of pension reform is to build a financially stable system. The functioning of the pension market allows:

- maintain moderate social tension;
- gradually release the budget from the burden of pension payments;
- promote the interest of citizens to earn a lot and legally [3], [4].

Long-term implementation of the concept of financial sector development can be achieved by leading regional positions in certain segments, such as:

- a formation of the Kazakhstan securities market as the most liquid and accessible market in the CIS and Central Asia;
- the formation of the most liquid currency market in Kazakhstan for the main types of currencies;
- the formation of Kazakhstan's financial institutions (banks, pension funds, insurance companies, and other financial institutions) as the largest regional financial organizations that can meet the needs of the CIS countries and Central Asia in financial resources, as well as support and promote investments and interests of Kazakhstan's enterprises in regional markets.

Literature:

1. Послание Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия вхождения Казахстана в число 50-ти наиболее конкурентоспособных стран мира. Казахстан на пороге нового рывка вперед в своем развитии. – Электронный ресурс. – https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30046877
2. Закон Республики Казахстан от 2 июля 2003 года № 461-ІІ «О рынке ценных бумаг» (с *изменениями и дополнениями по состоянию на 02.01.2020 г.*) – Электронный ресурс. – https://online.zakon.kz/document/?doc_id=1041258
3. Сейтхожина Д.А. Государственное регулирование экономики. Учебное пособие. - Алматы: Эпиграф, 2017. – 272 с.
4. Сапарова Г.Т. Государственное регулирование и надзор за финансовыми рынками. Учебное пособие. - Алматы: Экономика, 2015. – 229 с.

Външноикономическата дейност

Залеский Борис Леонидович

Белорусский государственный университет

ЭКСПОРТ ПРОДОВОЛЬСТВИЯ: ТЕНДЕНЦИИ РОСТА

Практически шестую часть товарного экспорта Республики Беларусь в 2019 году составили поставки в 104 страны мира сельскохозяйственной продукции и продуктов питания, превысив в денежном выражении показатель в пять с половиною миллиардов долларов. Достижению этого уровня способствовал ряд позитивных тенденций. Во-первых, «выросли поставки молока и молочной продукции, рапсового масла, готовой или консервированной рыбы, консервированных овощей и фруктов, соевого масла, мяса птицы, яиц, шоколада и прочих готовых продуктов, содержащих какао, картофеля» [1]. Во-вторых, расширилась географическая диверсификация белорусского экспорта. В число новых рынков сбыта вошли страны практически на всех континентах: в Азии – Афганистан; в Африке – Ангола, Бенин, Буркина-Фасо, Гвинея, Кения, Мавритания, Мозамбик, Нигер, Судан, Уганда; в Америке и Карибском бассейне – Белиз, Куба, Уругвай; в Европе – Люксембург, Финляндия, Албания, Босния и Герцеговина. В разнообразии поставок из Беларуси в эти новые страны можно убедиться на следующих примерах. Так, в Афганистан были начаты поставки молочной сыворотки и сухого обезжиренного молока, в Анголу и Буркина-Фасо – солода, в Бенин, Мозамбик и Нигер – сухого обезжиренного молока, на Кубу – молочных консервов и сухого молока, в Уругвай – алкогольных напитков, в Финляндию – пушно-мехового сырья, в Албанию – сахара и картофеля, в Боснию и Герцеговину – картофеля.

В-третьих, увеличился в 2019 году белорусский экспорт сельскохозяйственной продукции и продуктов питания на рынок стратегических партнеров Беларуси – России и Китая. В частности, в Россию объем его вырос на три процента и составил 4,3 миллиарда долларов. Отметим, что «основным драйвером роста поставок в Россию стала молочная продукция. Выручка от ее экспорта увеличилась на 23%. Выросли также поставки яиц, льноволокна, желатина, семян, рапсового масла» [2].

Что касается Китая, то поставки туда из Беларуси увеличились почти на 60 процентов и составили 131,5 миллиона долларов. Это позволило довести долю белорусского экспорта на китайский рынок в структуре всего экспорта в страны Азии и Океании до 68 процентов. При этом «объем поставок переработанной мясной продукции с высокой добавленной стоимостью (говядина и мясо птицы) увеличился на \$53,3 млн и достиг 44,1% в общей структуре экспорта продовольствия в Китай» [3]. И это наряду с тем, что в Поднебесную возросли поставки рапсового масла, льноволокна, шоколада, алкогольных напитков, минеральных вод, сухого обезжиренного молока и сухой молочной сыворотки.

Еще более напряженные планы по развитию экспорта сельскохозяйственной продукции и продуктов питания приняты в Беларуси на 2020 год – «увеличить поставки на 4,2% по сравнению с 2019 годом и выйти на сумму, превышающую \$5,7 млрд» [4]. При этом надежды возлагаются не только на молочные продукты, но и на продукцию растениеводства, а также мясную. В частности, только в Россию будет отправлено 3,6 миллиона тонн молочной и 316 тысяч тонн мясной продукции. Интересные перспективы открываются и по Китаю, где в январе 2020 года были аккредитованы еще 14 новых производителей мясной продукции из Беларуси. В их числе 11 новых производителей говядины – Пинский, Брестский, Жлобинский, Гомельский, Гродненский, Витебский, Слонимский, Волковысский, мясокомбинаты, предприятия «Брестские традиции», «Вахавяк Плюс», «Мирон», а также три производителя мяса курицы – «Белоруснефть-Особино» и две площадки птицефабрики «Рассвет». Еще для пяти предприятий расширен ассортимент возможной к экспорту на китайский рынок продукции, «включая куриные лапки, кончики крыльев и субпродукты» [5].

Одним из эффективных инструментов продвижения интересов белорусских производителей сельскохозяйственной продукции и продуктов питания на зарубежных рынках сбыта в 2020 году должно стать также их участие в международных специализированных выставках. Так, уже во второй половине февраля 2020 года Национальный павильон Беларуси будет представлен на крупнейшей в мире ежегодной выставке продуктов питания «Gulfood-2020» в Объединенных Арабских Эмиратах. Экспозиция белорусских экспортеров, в числе которых – ОАО «Беллакт», Верхнедвинский маслосырзавод, Лидский молочно-консервный комбинат, компания «Праймилк», Слонимский

мясокомбинат, Слуцкий сыродельный комбинат, Туровский молочный комбинат, – будет организована на “Gulfood” пятый год подряд. В 2019 году участники белорусского павильона заключили здесь контрактов на 13 миллионов долларов. А «по итогам работы за 11 месяцев экспорт сельхозтоваров в ОАЭ вырос почти в три раза и составил \$1,8 млн» [6]. Вот почему есть все основания полагать, что и на этот раз участие в данном специализированном деловом форуме полностью себя оправдает, так как его участниками станут более пяти тысяч компаний из 120 стран. Ожидаемое количество посетителей – порядка ста тысяч человек. Всего же экспозиции белорусских производителей Made in Belarus в 2020 году будут организованы более чем в сорока странах мира, в том числе в Азербайджане, Египте, Зимбабве, Казахстане, Китае, Мозамбике, Омане, Сирии, Сингапуре, Таджикистане, Турции, Узбекистане, Эфиопии, Южно-Африканской Республике, а также в Грузии, Молдове, Нидерландах, Польше, Сербии, Соединенных Штатах Америки, Украине, Франции.

Литература

1. Экспорт белорусской сельхозпродукции в 2019 году превысил \$5,5 млрд [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-beloruskoj-selhozproduksii-v-2019-godu-prevysil-55-mlrd-378531-2020>
2. Неманкова, Ю. Беларусь планирует поставить более 3 млн т молочки и 316 тыс. т мяса в Россию в 2020 году / Ю. Неманкова // [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-postavit-bolee-3-mln-t-molochki-i-316-tys-t-mjasa-v-rossiju-v-2020-godu-378543-2020>
3. Первый контейнерный поезд с мясной продукцией планируют отправить в Китай в этом году [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/pervyj-kontejnernyj-poezd-s-mjasnoj-produktsiej-planirujut-otpravit-v-kitaj-v-etom-godu-378553-2020>
4. Беларусь планирует увеличить экспорт продовольствия на 4,2% в 2020 году [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-uvlechit-eksport-prodovolstvija-na-42-v-2020-godu-378535-2020>
5. Для поставок белорусской мясной продукции в Китай аккредитованы еще 14 производителей [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/dlja-postavok-beloruskoj-mjasnoj-produktsii-v-kitaj-akkreditovany-esche-14-proizvoditelej-375197-2020/>
6. Национальный павильон Беларуси будет представлен на крупнейшей в мире пищевой выставке в Дубае [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/natsionalnyj-paviljon-belarusi-budet-predstavlen-na-krupnejshej-v-mire-pischevoj-vystavke-v-dubae-375478-2020/>

Отдел човешки ресурси

Анискевич Д.М.

Університет імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро, Україна)

РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Потребность в укреплении экономической безопасности предприятия актуализируется в условиях рыночной системы ведения хозяйства, поскольку входит в перечень жизненно необходимых элементов эффективного функционирования социальной и экономической системы общества, механизма управления ею, обеспечения ее защиты и развития [1]. Экономическая безопасность предприятия играет определяющую роль в укреплении безопасности национальной экономики и является предпосылкой ее стабильного развития. Существует взаимозависимость между развитием предприятия и обеспечением таких функциональных составляющих экономической безопасности предприятия, как: финансовая, интеллектуальная, кадровая, технико-технологическая, политико-правовая, информационная, экологическая и силовая. Главной целью экономической безопасности предприятия является обеспечение его устойчивого и максимально эффективного функционирования в настоящее время и обеспечения высокого потенциала развития и роста предприятия в будущем [2].

Соответственно главной целью реализации мероприятий по обеспечению экономической безопасности предприятия является гарантирование его стабильного и максимально эффективного функционирования, а заданиями такой работы являются: достижение цели функционирования предприятия; обеспечение эффективного использования ресурсов; предотвращение разрушительного влияния внешней среды; укрепление финансовой устойчивости и платежеспособности; охрана коммерческой тайны и информации; достижение безопасности персонала предприятия, имущества и капитала [1].

Экономические и финансовые риски экономической безопасности, как правило, предопределенные неблагоприятной конъюнктурой рынка, что

приводит к отклонению финансово-экономических результатов функционирования предприятий от запланированных; неэффективному финансовому планированию и управлению активами; непродуманной маркетинговой и кадровой политикой; недооценке финансовых рисков; форс-мажорными обстоятельствами или даже действиям криминального характера.

Одной из угроз экономической безопасности предприятия, по нашему мнению, есть недооценивание роли человеческих ресурсов в достижении целей предприятия. Экономические процессы трансформации рыночной системы в Украине сопровождаются проблемами социально-экономического развития предприятий, которые связаны с отсутствием механизма использования кадрового потенциала, направленного на его расширенное воспроизводство. Среди основных проблем можно выделить такие: отсутствие единственной концепции развития, шаблонность концепций, низкий уровень инновационной деятельности, непрофессионализм действий субъектов хозяйствования, неиспользование или использование не в полной мере стратегического инструментария и т.д. Следовательно, одной из причин медленного темпа развития предприятий Украины является отсутствие инновационных принципов механизма формирования компетенций предприятий [3].

До недавнего времени роль человеческих ресурсов в менеджменте предприятий игнорировалась. Сегодня, в новых условиях рынка, большинство предприятий начинают интегрировать управление человеческими ресурсами с определением долгосрочной перспективы. Руководство организации должно контролировать отвечает ли кадровая политика стратегии предприятия в целом, способствует ли проводимая работа с персоналом достижению поставленных бизнесом целей.

Таким образом, применение диагностики кадровой составляющей экономической безопасности предприятия, характеризующих симптомы опасности является эффективным инструментом обеспечения расширенного воспроизводства кадрового потенциала и экономической безопасности предприятия, а также позволяет с достаточной полнотой провести причинно-факторный анализ использования кадрового потенциала и результатов деятельности предприятия по структурным элементам кадровой составляющей его экономической безопасности. Это дает возможность осуществлять постоянный мониторинг, системно анализировать динамично меняющуюся

соціально-економічну ситуацію для прийняття управляючих впливів, нейтралізуючих виявлені загрози кадрової складової економічної безпеки.

Література:

1. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія /Т.Г. Васильців – Львів: Арал, 2008. – 384с.
2. Иволга А. Б. Экономическая безопасность и ее составляющие как основа жизнедеятельности корпорации / А. Б. Иволга // Молодой ученый. — 2012. — №1. Т.1. — С. 113-116.
3. Григор'єва І. С. Про окремі імперативи сучасного економічного розвитку // І. С. Григор'єва // Університетські наукові записки – 2007 - № 4 (24) – С. 473-481. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.univer.km.ua /](http://www.univer.km.ua/)

К.т.н., доц. Холодова О.Ю.

*Дніпропетровський науково-дослідний інститут
судових експертиз Міністерства юстиції України, Україна*

Лисенко А.М.

*Дніпропетровський науково-дослідний інститут
судових експертиз Міністерства юстиції України, Україна*

ЕЛЕКТРОННЕ ТЕСТУВАННЯ – СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ

Відповідно до Порядку присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 30 грудня 2011 року № 3660/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 січня 2012 року за № 2/20315 [1], проводиться атестація судових експертів з метою присвоєння кваліфікації судового експерта.

Для присвоєння (підтвердження) кваліфікації судового експерта працівники науково-дослідних установ судової експертизи (далі – НДУСЕ) та фахівці, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, повинні мати відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройти підготовку (стажування), знати теоретичні, організаційні і процесуальні питання судової експертизи та методичні положення і практику їх застосування за відповідною експертною спеціальністю [1].

Для перевірки знань з теоретичних, організаційних і процесуальних питань судової експертизи здобувачі кваліфікації судових експертів складають кваліфікаційний іспит. Під час іспиту особа повинна показати задовільний рівень знань з теоретичних, організаційних і процесуальних питань судової експертизи та методичних положень з відповідної експертної спеціальності. Результат складання кваліфікаційного іспиту оцінюється як «склав» («склала») або «не склав» («не склала») та заноситься до атестаційного листа [1].

Впродовж 20-го століття стійкою тенденцією в усьому світі є розширення меж використання технології тестування в різних сферах діяльності взагалі. Зокрема, електронне тестування є ефективним методом перевірки професійної

підготовленості судових експертів, зокрема, фахівців, що не працюють у державних спеціалізованих установах та мають намір отримати та/або підтвердити кваліфікацію судового експерта, в контексті реалізації стратегічної цілі «Створення сучасної моделі системи судово-експертного забезпечення правосуддя відповідно до аналогічних прогресивних інститутів держав-членів ЄС та норм міжнародного права».

Інструментом підвищення якості професійної підготовки фахівців, що не працюють у державних спеціалізованих установах та мають намір отримати та/або підтвердити кваліфікацію судового експерта, разом із реформуванням її змісту виступає вдосконалення системи оцінювання, модернізація діагностики навчання здобувачі кваліфікації судових експертів.

Реалізація стратегічної цілі «Створення сучасної моделі системи судово-експертного забезпечення правосуддя відповідно до аналогічних прогресивних інститутів держав-членів ЄС та норм міжнародного права» спонукає до вибору методів і форм контролю професійних знань фахівців, що не працюють у державних спеціалізованих установах та мають намір отримати та/або підтвердити кваліфікацію судового експерта, критеріїв якості засвоєння матеріалу під час стажування, розробки процедур здійснення контролю, обґрунтування способів індивідуальної корекції програми стажування судових експертів.

Система оцінки і контролю повинна виступати в ролі відповідного інструментарію для її здійснення.

Суб'єктивність оцінки знань пов'язана певною мірою з недостатньою розробкою методів контролю системи знань. Об'єктивний підхід полягає в тому, що для виявлення наявності знань завжди використовується адекватний інструмент. Сучасна методика пропонує тест як інструмент вимірювання рівня знань, за допомогою якого можна не тільки виявити якість знань, але і оптимально управляти процесом стажування.

Тест (test) – слово англійського походження, що означає іспит, спробу, випробування. Тест – це стандартизоване завдання, за результатами якого роблять висновки про знання, уміння, навички (здібності, професійну придатність, тощо) того, кого випробовують. У сучасній теорії та практиці тестового контролю нараховується понад 20 різновидів тестів: залежно від мети, характеру та функцій контролю, характеру, форми відповіді.

Тест як система завдань специфічної форми і відповідного змісту є науково обґрунтованим інструментом оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів кваліфікації судових експертів, допомагає здійснювати індивідуальний контроль результатів стажування, мобільно керувати процесом стажування. Порівняно з традиційною формою контролю знань – кваліфікаційний іспит, – тестування нерідко виявляється більш ефективним, адже дозволяє враховувати не лише рівень, але й обсяг знань фахівців, що не працюють у державних спеціалізованих установах та мають намір отримати та/або підтвердити кваліфікацію судового експерта.

Переваги електронного тестування над іншими формами контролю знань:

упродовж досить обмеженого часу може бути перевірена якість знань у зазначеній кількості фахівців, що не працюють у державних спеціалізованих установах та мають намір отримати та/або підтвердити кваліфікацію судового експерта;

можливий контроль знань на необхідному, заздалегідь запланованому рівні;

реальним є самоконтроль фахівців, що не працюють у державних спеціалізованих установах та мають намір отримати та/або підтвердити кваліфікацію судового експерта;

знання оцінюють більш-менш об'єктивно;

увага здобувача фіксується не на формуванні відповіді, а на осмисленні її суті;

створюються умови для постійного зворотного зв'язку між фахівцем, що не працює у державних спеціалізованих установах та має намір отримати та/або підтвердити кваліфікацію судового експерта і Міністерством юстиції України.

Проте електронне тестування має й істотні недоліки:

ймовірність випадкового вибору правильної відповіді;

можливість при застосуванні тестів закритого типу оцінки тільки кінцевий результат (правильно - неправильно), у той час як сам процес, що привів до нього, не розкривається;

психологічний недолік – стандартизація мислення без врахування рівня розвитку особистості здобувача кваліфікації;

велика затрата часу на складання необхідного «банку» тестів, їх варіантів, трудомісткість процесу.

Враховуючи актуальність електронного тестування, Управлінням експертного забезпечення правосуддя Міністерства юстиції України запропоновано проводити тестування на базі системи електронного навчання Moodle. Система електронного навчання Moodle призначена для організації контролю знань он-лайн у мережевому середовищі з використанням технологій Інтернету.

З метою удосконалення процедури складання кваліфікаційного іспиту в Центральній експертно-кваліфікаційній комісії при Міністерстві юстиції та оцінки рівня знань фахівців, що не працюють у державних спеціалізованих установах та мають намір отримати та/або підтвердити кваліфікацію судового експерта, тести розробляються та затверджуються на засіданні секції з певних видів судової експертизи Науково - консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України. При розробці тестових завдань передбачається наявність у завданнях як спеціальних теоретичних знань, так і практичних навиків застосування методик.

Науково-дослідні інститути також запроваджують практику складання кваліфікаційних іспитів шляхом електронного тестування з теоретичних, організаційних і процесуальних питань судової експертизи.

Електронне тестування дозволяє здійснити перевірку диференційної здатності тестування загалом або тестового завдання, що вказує на їх здатність розділяти окремих здобувачів (фахівців) за рівнем вирішення тесту, та їх валідності. Якщо всі здобувачі (фахівці) дають на тестове завдання одну і ту саму відповідь, це означає, що завдання не наділене дискримінативністю – здатністю окремих пунктів тесту диференціювати здобувачів (фахівців) стосовно «максимального» або «мінімального» результату тесту. Валідність – характеристика тесту, яка показує, що саме вимірює тест і наскільки ефективно він це вимірює.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що електронне тестування є сучасним засобом діагностики професійної підготовленості судових експертів.

Література

1. Порядок присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 30 грудня 2011 року № 3660/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03 січня 2012 року за № 2/20315.

Маркетинг и управление

К.е.н., доц. Красовська О.Ю., магістрант Білоус О.М.

Університет імені Альфреда Нобеля

BCG-МАТРИЦЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИБОРУ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ КОМПАНІЇ ALPHABET INC.

Реалізація стратегічних напрямів підприємства повинна здійснюватися шляхом розроблення і розв'язання завдань для кожного стратегічного господарського підрозділу або напряму діяльності. Оцінити стан і перспективи розвитку окремих напрямів діяльності або підрозділів для вкладання коштів у найперспективніші і найприбутковіші з них і скорочення інвестицій у неефективні проекти дозволяє спеціальний інструмент стратегічного управління - портфельний аналіз. Завдання портфельного аналізу полягає у тому, щоб створити чітке бачення формування затрат і прибутків на диверсифікованому підприємстві. В практиці маркетингового стратегічного планування застосовують матрицю "темп-частка", запропонована Бостонською консультативною групою (BCG) [3]. Оцінка можливостей і обрання стратегії за допомогою матриці BCG проводиться у координатах "темпи зростання ринку - ринкова частка" даної фірми.

На основі стратегічного аналізу визначаємо діапазон зміни розміру ринків збуту компанії Alphabet. За даними відкритих джерел максимальне зростання ринків збуту компанії Alphabet становить 75%, а максимальне зменшення -5%, отже діапазон зміни розміру ринків збуту перебуває в межах від -5% до 75%. Цей діапазон ми відкладаємо на вертикальній лінії матриці [1].

На горизонтальній лінії матриці відкладаємо діапазон зміни відносної ринкової частки стратегічних господарських підрозділів підприємства. Горизонтальна лінія розділу для матриці проходить через середнє для нашого підприємства в цілому значення зміни росту ринку. У нашому випадку за діапазону від -5 до 75% середнє значення дорівнює 35 %. Розрахунок: $-5 + 75/2 = 35$

Вертикальна лінія розподілу поля матриці, проходить через значення відносної ринкової частки, яке дорівнює одиниці. Кожний продукт компанії

Alphabet розміщуємо на полі матриці відповідно до значення його відносної ринкової частки та темпу росту його ринку збуту. Позицію кожного продукту у матриці показуємо у вигляді кола, діаметр якого відповідає питомій вазі обсягу продажу певного СГП у загальному обсязі продажу даного підприємства. Згідно з положенням у матриці виділяють чотири основні види стратегічних господарських підрозділів даної фірми: зірки, знаки питання, дійні корови, собаки. Згідно даних показників будуємо матрицю Бостонської консультативної групи для Alphabet, яка зображена на Рис. 1.

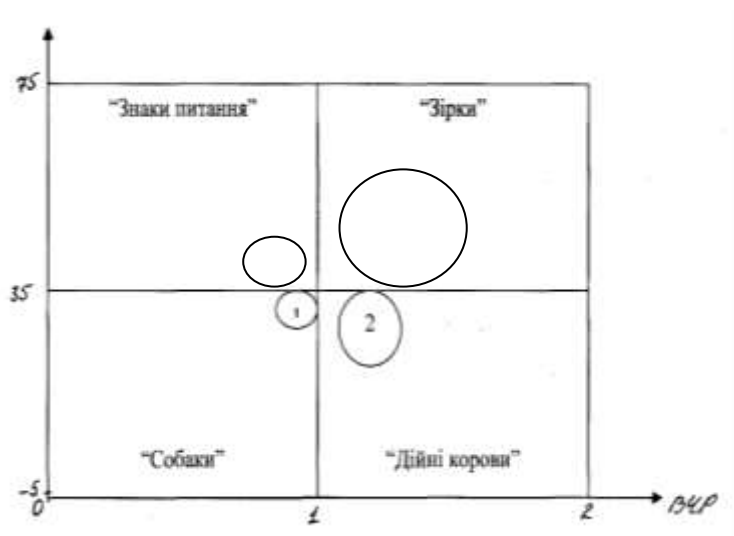

Рис. 1. Матриця BCG

Отже, дане підприємство має 4 різних стратегічних господарських підрозділів:

1. Собаки - Google+, Google News;
2. Дійні корови – Advertising Technology;
3. Зірки – Google, YouTube, Android, Gmail ;
4. Знаки питання – Google Doc, Google Drive, Google Shopping [2].

Розглянувши матрицю БКГ можна зробити висновок, що всі СГП даної фірми є досить хорошими і приносять даному підприємству непогані прибутки. Згідно з, матрицею Бостонської консультативної групи Alphabet можна запропонувати такі маркетингових стратегії, як:

1. Інтенсифікація зусиль (BUILD) - вкладання коштів у маркетингову діяльність з метою підвищення ринкової частки стратегічного господарського підрозділу.[4] Ця стратегія застосовується для перспективних "собак". Вони потребують найбільший обсяг інвестицій.

2. Підтримання конкурентних переваг (HOLD) - вкладання коштів у маркетингову діяльність з метою збереження ринкової частки стратегічного господарського підрозділу. Ця стратегія застосовується для "зірок" і сильних "дійних корів".

Отже аналіз портфеля існуючих продуктів компанії Alphabet Inc. за допомогою BCG-матриці дозволив визначити перспективні маркетингові стратегії для подальшого розвитку підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Alphabet Inc. (Google) Report/[Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://research-methodology.net/google-report-9/>
2. Отчет о доходах GOOGL/[Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ru.investing.com/equities/google-inc-income-statement>
3. Маркетинг: навч. посібник/ - Н.І.Волкова, Т.О.Окландер [та ін.]. - О.: Наука і техніка, 2009. - 160 с.
4. Ілляшенко С. Маркетингові дослідження: Навчальний посібник/ Сергій Ілляшенко, Марина Баскакова,; За ред. Сергія Ілляшенка,; М-во освіти і науки України, Сумський держ. ун-т. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 191 с.
5. Косенков С. І. Маркетингові дослідження: Навчальний посібник/ С. І. Косенков; Ред. Ю. Харковий. - К.: Скарби, 2004. - 464 с.

СЧЕТОВОДСТВО И ОДИТ

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor Tkachenko Serhii, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor Poliakova Yevheniia, Teacher

Tkachenko V'yacheslav, Teacher Tkachenko Svitlana

«International Technological University «Mykolayiv Polytechnics», Ukraine

Doctor of Economic Sciences, Professor Potyshniak Olena

Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Ukraine

**AN APPROACH TO CODING INDICATORS AS ONE OF THE
FUNDAMENTAL ISSUES OF CREATING INFORMATION SUPPORT FOR
THE SUBSYSTEM OF ECONOMIC AND ANALYTICAL PROCESSING OF
INFORMATION DATA**

One of the fundamental issues of creating information support for the subsystem of analytical processing of information data is the approach to coding indicators and quality qualimetry criteria used in the calculations and obtained as a result of their implementation. According to the results of the studies performed by Serhii Tkachenko [1-3 and others], in traditional conditions, when processing documentary conglomerates, each indicator and quality qualimetry criterion is perfectly acceptable to describe by the formal attribute characterizing its place in the documentation, that is, document numbers, lines and columns in which this indicator and quality qualimetry criteria are recorded. In the context of the functional development of the subsystems of the strategic management system, the preservation of this approach would in many respects contradict the principle of integrated processing of information data. The fact is that the formal attribute of the description excludes the possibility of establishing meaningful relationships between different indicators and quality qualimetry criteria. The use of this attribute of description inevitably leads to duplication of indicators and criteria of quality qualimetry in information conglomerates, although, nevertheless, the search for the necessary information data to solve related tasks is very difficult. In addition, for a number of reasons, changes to the current documentation forms are quite often made, which entails a corresponding change in the formal attributes of the indicators and a quality qualification criterion reflected in them, and therefore creates additional discomfort and significant difficulties when working with information and much more.

Therefore, in order to avoid these difficulties, an approach seems more correct, according to which the indexation of indicators, criteria of quality qualimetry should be carried out by meaningful signs regardless of input or other documents so that it would be possible to search for indicators, criteria of qualimetry of quality and determine the relationships between them by one or another dominant attribute.

The accumulated experience shows that the coding system for economic and analytical indicators and quality qualimetry criteria should be created as a common system for the entire functionally developed strategic management system for special purposes by the enterprise and the association, it should be selected in accordance with the features of the set of information that is studied in the process of the analytical processing subsystem, the level of development of technical means and the requirements for a coding system. The main such requirements are: ensuring the identification of all positions without exception, the availability of reserves of codes, ease of handling and ease of remembering by a person, the possibility of using means of functional development of computational work when using the classifier. The code of individual indicators and quality qualimetry criteria currently used in practice that are used in the subsystem of analytical processing of information data contains seven characters, the first of which is alphabetic – means a group of objects of integrated economic analysis and assessment and corresponds to the groups of indicators and criteria established in the classification system qualimetry of quality. The following two characters are digital; they are intended to identify objects of the subsystem for the analytical processing of information data, which, in general, are identical to the objects of the production process. The fourth letter of the code characterizes the levels of the strategic management system, which include the enterprise, the type of production process, workshop, site and others. The fifth letter symbol defines the subsystem of the strategic management system, during the implementation of which one or another indicator and quality qualimetry criterion is formed. And the last two numeric characters are sequential index number and quality criterion of quality control in clearly designated group and much more.

This coding system of indicators generally meets the requirements of a multidimensional hierarchical classification of indicators, allowing you to establish the existing semantic relationships between them. At the same time, a large semantic load falls on the serial number of the indicator and the quality qualimetry criterion, which should characterize such signs as a process or condition, time, unit of measurement, if

necessary, the type of assessment and much more. Information exchange of economic and analytical information between a functionally developed strategic management system for special purposes by an enterprise and an association and a functionally developed strategic management system for special purposes of a higher dominant degree in some cases, as practice shows, requires the compilation of transcoding guides containing information on the correspondence of indicator codes and criteria qualimetry of economic efficiency of the association or enterprise codes, is olzueym top-level control system and much more.

References: 1. Tkachenko S., Berezovska L., Protas O., Paraschenko L., Durmanov A. [Social Partnership of Services Sector Professionals in the Entrepreneurship Education](https://www.abacademies.org/articles/social-partnership-of-services-sector-professionals-in-the-entrepreneurship-education-8503.html). *Journal of Entrepreneurship Education* (Print ISSN: 1098-8394; Online ISSN: 1528-2651). August 2019. Volume 22. Issue 4. pp. 1-6. URL: <https://www.abacademies.org/articles/social-partnership-of-services-sector-professionals-in-the-entrepreneurship-education-8503.html> (1528-2651-22-4-410) (Last accessed: 04.01.2020). 2. Tkachenko S., Britchenko I., Bezpartochnyi M. *Leading methods for promoting finished product quality. Proceedings of the 3rd International Conference on Social, Economic, and Academic Leadership (ICSEAL 2019)* (ISBN 978-94-6252-729-4; ISSN 2352-5398). May 2019. pp. 99-106. URL: <https://doi.org/10.2991/icseal-19.2019.18> (Last accessed: 04.01.2020). 3. Tkachenko S., Shatskaya Z., Dashchenko N., Mu J., Malakhovskyi Y. [Organizational Maintenance of Internal Control of Electronic Money at the Enterprise](https://www.abacademies.org/articles/organizational-maintenance-of-internal-control-of-electronic-money-at-the-enterprise-8408.html). *Academy of Accounting and Financial Studies Journal* (Print ISSN: 1096-3685; Online ISSN: 1528-2635). August 2019. Volume 23. Special Issue 2. pp. 1-5. URL: <https://www.abacademies.org/articles/organizational-maintenance-of-internal-control-of-electronic-money-at-the-enterprise-8408.html> (1528-2635-23-SI-2-432) (Last accessed: 04.01.2020).

доктор PhD Абилдаев С.Т., магистр Тулеева Г.Т., Рахметова К.
Таразский Государственный университет имени М.Х.Дулати, Казахстан

ТРАНСПАРЕНТНАЯ ФИНАНСОВАЯ ОТЧЕТНОСТЬ В ФОРМАТЕ МСФО

Как известно, целью финансовой отчетности, согласно действующей концепции МСФО, является представление информации о финансовом положении, результатах деятельности и изменениях в финансовом положении компании, которая полезна широкому кругу пользователей при принятии экономических решений. В настоящее время в опубликованном проекте новой концепции, при декларировании цели финансовой отчетности подчеркивается, что информация должна быть полезной, прежде всего, для существующих и потенциальных инвесторов, заимодавцев и прочих кредиторов при принятии ими решений о предоставлении ресурсов отчитывающемуся предприятию.

Значение прозрачной финансовой отчетности в дальнейшем развитии экономики практически всех стран все более возрастает. Для Республики Казахстан необходимость подобной отчетности подтверждается кругом глобальных задач, без решения которых невозможно поступательное развитие экономики. В связи с этим, считаем, что прозрачная финансовая отчетность хозяйствующих субъектов в РК призвана обеспечить наиболее благоприятные условия для развития ее экономики. На наш взгляд, прозрачная финансовая отчетность должна сыграть важную роль в решении следующих первоочередных экономических задач:

- повышение конкурентоспособности отечественных предприятий;
- снижение уровня коррупции;
- снижение уровня монополизации отраслей;
- создание позитивного инвестиционного климата;
- преодоление и предотвращение кризисных явлений;
- становление РК равноправным членом Всемирной торговой организации (ВТО);
- создание и развитие международного финансового центра.

На степень прозрачности отчетности со стороны клиентов и поставщиков оказывают влияние:

- формальное или фактическое нахождение данной категории в списке аффилированных лиц субъекта;
- степень доступа к внутренней информации субъекта;
- степень доверия, достигнутая во взаимоотношениях субъекта и его клиентов и поставщиков;

С позиции аудиторских организаций на степень прозрачности влияют:

- качество аудита; степень соответствия процедуры аудита стандартам (в том числе, Международным стандартам аудита);
- степень независимости аудиторской компании (возможность высказывания непредвзятой оценки и публикации реально независимого суждения в отношении деятельности аудируемой организации).

От уровня прозрачности финансовой отчетности, в свою очередь зависит общее состояние экономики, эффективность экономических процессов, и множество других показателей. Перечислим основные из них:

- доверие кредиторов к субъекту;
- понимание всеми заинтересованными лицами происходящих процессов (внутри компании, государства);
- информационная удовлетворенность акционеров;
- степень конкурентности экономики: более конкурентная экономическая среда, конкурентоспособность отечественных компаний.

Популяризации прозрачности предшествует понимание всеми участниками экономических процессов важности открытости как отдельного субъекта, так и экономики в целом. В связи с этим, необходимо обосновать, почему конкретный субъект действует в направлении повышения своего уровня прозрачности, и какие существуют преимущества и недостатки при достижении заданного уровня.

С нашей точки зрения, компания стремится быть прозрачной в первую очередь, в целях повышения доверия своих действующих и потенциальных стейкхолдеров к предприятию. В связи с этим, рассмотрим более

детально выгоды, которые, на наш взгляд, сможет получить организация при достижении высокого уровня прозрачности финансовой отчетности:

- увеличение доверия к компании со стороны всех заинтересованных лиц, что создаст наиболее благоприятные условия для:

- привлечения финансовых ресурсов на наиболее приемлемых для компании условиях;

- заключения прибыльных контрактов;

- получения высоких кредитных рейтингов от различных рейтинговых агентств;

- возможности, при необходимости, более простого и быстрого выхода компании на мировые финансовые рынки посредством листинга;

- улучшение деловой репутации;

- повышение эффективности внутреннего управления;

- снижение стоимости процедуры аудита (сокращение времени проведения проверки, отсутствие необходимости собирать дополнительную информацию).

Следует отметить, что при размещении акций на фондовом рынке предприятие автоматически повышает свой уровень прозрачности, раскрывая дополнительную информацию необходимую для листинга на той или иной бирже.

Государство, в свою очередь понимает, что прозрачность госструктур, процессов взаимодействия бизнеса и власти, а также, прозрачные правила для всех игроков позволят улучшить инвестиционный климат в стране, и создать положительный имидж государства внутри и за рубежом. Органы власти также участвуют в создании информационной и правовой базы стандартов, правил, законов, целью которых является обеспечение большей прозрачности предприятий. Зачастую повышение прозрачности отдельной компании приводит к увеличению числа источников ее финансирования и сигнализирует остальным компаниям о необходимости активизации своих действий, направленных на достижение большей прозрачности хозяйственной деятельности. Это, в конечном итоге, приводит к дополнительным вливаниям в экономику государства.

Следует учитывать, что за транспарентностью могут стоять определенные угрозы для предприятия. Об этих угрозах существуют упоминания в научной литературе, однако полный их перечень отсутствует. Полагаем, что весьма важно при исследовании проблемы обобщить угрозы и отрицательные стороны, а также, перечислить наиболее существенных из них.

В первую очередь, это угроза потери конфиденциальности информации, которую менеджмент предпочитает не раскрывать. Многие компании не стремятся быть абсолютно прозрачными именно ввиду снижения степени закрытости информации. В частности, руководство организации беспокоит, что в случае раскрытия дополнительных данных в отчетности, конкуренты или другие лица могут получить преимущество, посредством использования раскрытой информации для своих целей. При этом могут быть ущемлены интересы компании, опубликовавшей более подробные сведения, ведь чем больше предприятие публикует информации о своей деятельности, тем легче увидеть его слабые (или сильные) стороны.

Иногда, публикации детализированных данных в отчетности компании препятствует опасение давления со стороны госструктур, в том числе возникновение налоговых или имущественных претензий. Важно, чтобы государство создало более четкие правила игры для предпринимателей, обеспечивающие достаточную мотивацию компаний к открытости.

По нашему мнению, опасения, связанные с раскрытием дополнительной информации, обеспечивающей адекватный уровень транспарентности - сильно завышены, так как при современном уровне развития технологий, получение доступа к закрытой информации не является серьезной проблемой для заинтересованных лиц, располагающих достаточными финансовыми и информационными ресурсами.

Чаще всего, одним из основных недостатков повышения транспарентности предприятия являются относительно высокие затраты на подготовку и публикацию высокотранспарентной отчетности. Многие компании, намеревающиеся повысить свой уровень прозрачности, решают начать подготавливать отчетность в соответствии с МСФО, поскольку сама отчетность по международным стандартам содержит в себе большое число требований, направленных именно на формирование прозрачности финансовой отчетности. Подготовка отчетности в соответствии с МСФО требует

значительных финансовых ресурсов, так как зачастую необходимо пересмотр системы документооборота на предприятии, обучение существующего и привлечение нового персонала, что является существенным препятствием на пути их широкого применения. Тем не менее, в определенных случаях возможно повышение открытости предприятия с минимальными затратами, поскольку дополнительные раскрытия возможны и без использования международных стандартов, и зачастую не требуют значительных ресурсов.

Очевидно, что степень прозрачности становится средством конкурентной борьбы компании за финансовые ресурсы, а также, выгодные предложения поставщиков и подрядчиков, более привлекательные условия кредитования, доверие клиентов. В конечном итоге, повышение уровня прозрачности должно привести к главному эффекту - увеличению стоимости компании, так как повышение прозрачности зачастую генерирует дополнительную стоимость.

Список литературы

1. Дюсембаев К.Ш., Егембердиева С.К., Дюсембаева З.К. Аудит и анализ финансовой отчетности: Уч. пос. – Алматы: «Қаржы-Қаражат», 1998.-512с.
2. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М: Новое знание, 2000.-379 с.
3. Дюсембаев К.Ш. Анализ финансовой отчетности: Учебник.-Алматы: Экономика, 2009.-366 с.

К.е.н., доцент Маначинська Ю.А., к.е.н., доцент Євдошак В.І.

Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, Україна

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Нормативно-правове забезпечення України спрямоване на імплементацію актів законодавства Європейського Союзу в частині підвищення прозорості господарської діяльності вітчизняних підприємств, а саме Директиви 2013/34/ЄС від 26.06.2013р. Європейського Парламенту і Ради про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти певних типів компаній [1] в контексті реалізації Стратегії сталого розвитку України до 2030 року і Національного плану дій до 2020 року по впровадженню Стратегії на шляху до членства в ЄС.

Зокрема, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень №2164-VIII від 05.10.2017р. [2] було внесено кардинальні зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3]. Першочергово зміни стосувалися закріплених критеріїв поділу підприємств (крім бюджетних установ) на мікро-, малі, середні і великі (ст. 2 Закону № 996-XIV).

Така градація вже визначена ч.3 ст.55 Господарського кодексу України (далі ГКУ), проте у відповідності до Закону України № 2164-VIII відповідні зміни будуть внесені і до чинного ГКУ [4].

Детально та всебічно зміст та характеристика Директиви 2013/34/ЄС [1], а також можливості її імплементації в українську практику розглядали такі вітчизняні науковці, як І.І. Афанас'єва [6], С.С. Гасанов [7], С.Ф. Голов [8], Н.О. Гура [9], С.Я. Зубілевич [10], Я.В. Котляревський [6], М.В. Кучерява [6], Л.Г. Ловінська [11], А.В. Озеран [12], Ю.Б. Слободяник [13], Н.А. Сиротенко [13] та інші.

Зокрема Ю.Б. Слободяник та Н.А. Сиротенко [13] в ході розкриття траєкторій змін щодо процедури підготовки, подання та аудиту фінансової звітності пропонують до запровадження низки заходів з метою подальшої успішної імплементації вимог ЄС у вітчизняну практику обліку, звітності та аудиту. Зокрема:

включити до складу підприємств, що становлять суспільний інтерес, підприємства значної суспільної значущості в силу характеру їх діяльності, встановивши на урядовому рівні перелік видів такої діяльності;

визначити загальні підходи до складання Звіту про управління та Звіту про платежі на користь держави у відповідних Методичних рекомендаціях, передбачивши можливість розкриття обов'язкових показників і показників на розсуд підприємства, забезпечивши дотримання балансу інтересів стейкхолдерів;

запровадити складання Звіту про управління з фінансовими та не фінансовими показниками для всіх підприємств, зокрема у повній формі для великих підприємств і у скороченій формі – для середніх, малих та мікропідприємств [13, с.78].

В свою чергу Н.О. Гура [9] звертає увагу на два етапи імплементації Директиви 2013/34/ЄС: внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та до національних стандартів бухгалтерського обліку (НП(С)БО). При цьому основні зміни, які містить Директива науковця групує наступним чином: додаткові вимоги щодо розкриття інформації середніми і великими підприємствами та суб'єктами суспільного інтересу; *звітування про платежі на користь урядів* («країна-до-країни»); звітування компаній стосовно платежів до бюджету для збільшення рівня прозорості платежів, які здійснюються видобувною та лісозаготівельною галузями до бюджету у всьому світі [9, с.9 – 10].

А.В. Озеран [12] аналізуючи положення Директиви 2013/34/ЄС акцентує увагу на не повному забезпеченні задекларованих у ній принципів (наприклад, щодо міжнародної порівнянності) та необґрунтованості окремих її положень, а серед основних її недоліків виокремлює: неузгодженість з МСФЗ, термінологічні суперечності, відсутність роз'яснень з приводу обліку тих чи інших статей, зниження інформативності та надійності фінансової звітності мікро, малих та середніх підприємств через занадто спрощені формати, відсутність у балансі

поділу активів і зобов'язань на короткострокові та довгострокові, що створює додаткові труднощі для оцінки фінансового стану підприємства. Враховуючи це, імплементацію положень Директиви 2013/34/ЄС слід здійснювати шляхом розумного і зваженого їх застосування та не вводити радикальні інновації у структуру і зміст фінансової звітності України [12, с.9].

Голов С.Ф. [8] проводячи аналіз змісту Директиви 2013/34/ЄС, робить наступні висновки: керівництво ЄС і Уряд України застосовують принципово різні підходи до регламентації фінансової звітності підприємств; в ЄС існує реальна диференціація вимог до фінансової звітності з урахуванням організаційно-правової форми і розміру товариств, а Уряд України продовжує курс на уніфікацію форм фінансової звітності на основі МСФЗ; для забезпечення реалізації курсу України на євроінтеграцію необхідно імплементувати положення Директиви 2013/34/ЄС у законодавче поле України [8, с.16].

В цілому, пріоритетними завданнями внутрішньої та зовнішньої політики України є курс на зближення з економічним та правовим простором Європейського співтовариства ЄС. Саме тому, імплементація положень європейського законодавства, зокрема Директиви 2013/34/ЄС потребує ретельного аналізу та вивчення досвіду європейських держав, що реалізують програму гармонізації вимог у сфері бухгалтерського обліку. Стосовно України, то при впровадженні положень досліджуваної Директиви необхідно враховувати як вітчизняні умови, так і ефективність нововведень порівняно з витратами на їх супровід. Також, існує низка питань, які потребують вирішення, зокрема, виникає необхідність посилення ролі професійних бухгалтерських організацій у регулюванні бухгалтерського обліку. Для вітчизняної практики особливе значення має нове поняття «кращий бухгалтерський облік», або «належна практика бухгалтерського обліку». Він забезпечується шляхом підготовки звітів та розкриття інформації, яка є цінною та доречною для користувачів. Вітчизняні вчені впевнено погоджуються із думкою європейських спеціалістів, які вважають, що Європейський парламент та Європейська рада з прийняттям Директиви 2013/34/ЄС започаткували нову епоху складання та подання фінансової звітності компаній, розміщених у країнах – членах ЄС [6, с.12 – 13].

Література:

1. Про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти певних типів компаній, що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 78/660/ЄЕС і 83/349/ЄЕС : Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 26 червня 2013 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_45877
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 18.09.2018р. № 996-XIV (із змінами від 18.09.2018р. №2545-VIII) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" щодо удосконалення деяких положень: Закон України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>
4. Господарський кодекс України 1670-VIII від 06.10.2016 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Афанас'єва І.І. Впровадження положень Директив ЄС в Україні / І.І. Афанас'єва // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. - №3 (233). – 2017. – С. 9 – 12.
6. Гасанов С.С. Порівнянність фінансової звітності: європейський вимір та вітчизняні реалії / С.С. Гасанов, Я.В. Котляревський, М.В. Кучерява // Наукові праці НДФІ. - №1(74). – 2016. – С. 5 – 15
7. Голов С.Ф. Вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні в контексті євроінтеграції / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. - №1. – 2014. – С. 3 – 17
8. Гура Н.О. Імплементация директиви 2013/34/ЄС в Україні з урахуванням міжнародного досвіду / Н.О. Гура // Економіка. - №10 (175). – 2015. – С. 5 – 10.

9. Зубілевич С. Я. Облікова директива ЄС, її вплив на склад і зміст звітів європейських компаній та перспективи для України / С.Я. Зубілевич // Бухгалтерський облік і аудит. - №7. – 2014. – С. 3 – 15
10. Казанова М. Аналізуємо зміни до Закону про бух облік / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2017/november/issue-45/article-31684.html>
11. Ловінська Л.Г. Вплив євро інтеграційних процесів на розвиток бухгалтерського обліку та звітності в Україні / Л.Г. Ловінська // Фінанси України. - №9. – 2014. – С. 21 – 30.
12. Озеран А.В. Директива 2013/34/ЄС щодо річної фінансової звітності: дискусійні питання та напрями її імплементації в нормативну базу України / А.В. Озеран // Бухгалтерський облік і аудит. - №5. – 2015. – С. 2 – 10
13. Слободяник Ю.Б., Сиротенко Н.А. Підготовка, подання та аудит фінансової звітності: траєкторія змін / Ю.Б. Слободяник, Н.А. Сиротенко // Облік і фінанси. - № 1(79). – 2018. – С. 72 – 79

Доктор PhD Абилдаев С.Т., магистр Тулеева Г.Т., студент Толегенова А.
Таразский Государственный университет имени М.Х.Дулати, Казахстан

ОСОБЕННОСТИ ДОКУМЕНТООБОРОТА И УЧЕТА ДВИЖЕНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ В РК

Основные средства поступают на предприятия в эксплуатацию в результате: капитальных вложений; получение за плату от юридических и физических лиц, а также приобретенные новых и бывших в употреблении объектов основных средств; приобретение объектов путем безвозмездного поступления; выявленных при инвентаризации; поступления на основе долгосрочной аренды и т.д. Поступление основных средств регистрируется бухгалтерской службой на основании накладной и «Акта (накладная) приемки – передачи основных средств, для зачисления в состав основных средств» отдельных объектов, так же составляется «накладная на приход фиксированных активов». Данный акт составляется в одном экземпляре на каждый отдельный объект. Составления общего акта, оформляющего приемку – передачу нескольких объектов основных средств на предприятии, допускается лишь если эти объекты однотипны, имеют одинаковую стоимость и приняты в одном календарном месяце. При реализации основных средств другому юридическому лицу данный акт составляется в трех экземплярах: первые два остаются у продавца (первый экземпляр прилагается к отчету об остатках и движении ОС), третий экземпляр передается лицу, принимающему основные средства (покупателю). Первый экземпляр с распиской получателя и сдатчика передается в бухгалтерию, второй работнику отдела или сдатчику. Так же, если на предприятии осуществляется внутреннее перемещение составляется «Накладная на внутреннее перемещение основных средств». При безвозмездной передаче основных средств другому субъекту акт составляется также в двух экземплярах. В акте приемки-передачи основных средств помимо обязательных реквизитов комиссия отражает срок полезного использования и прогнозируемую ликвидационную стоимость объекта. Срок полезной службы устанавливается с учетом учетной политики компании в отношении использования объекта. Предполагаемый срок полезной службы объекта основных средств должен

периодически пересматриваться. Акт, после оформления, с приложением технической документацией передается в бухгалтерию, подписывается главным бухгалтером, утверждается руководителем. После того как основные средства приняты, на них заполняется «Инвентарная карточка учета основных средств». Бухгалтерия закрепляет поступивший объект за материально-ответственным лицом, открывает инвентарную карточку, присваивает объекту инвентарный номер. Инвентарный номер имеет кодовое обозначение, которое пробивается на металлическом жетоне или наносится масляной краской. Инвентарный номер объекта сохраняется за ним в течении всего периода эксплуатации в данной организации. Он проставляется на всех первичных документах. При выбытии объекта его номер считается ликвидированным и вновь поступающему объекту не присваивается в течение, как правило, пяти лет. По арендованным объектам учет может осуществляться по инвентарному номеру, присвоенному арендодателем. Поступившие основные средства заносятся в Инвентарные карточки. Они заполняются на основании акта поступления основных средств, технических паспортов и других документов. Если в инвентарную карточку заносится не один объект, а группа, то мы обязаны дать краткую индивидуальную характеристику всей группе объектов, учитываемых в инвентарной карточке. Заполненные инвентарные карточки в бухгалтерии регистрируются в Описях инвентарных карточек по учету основных средств, которые ведутся в одном экземпляре по каждой классификационной группе основных средств. При регистрации карточки нумеруются, затем помещаются в специальную картотеку, где хранятся по классификационным группам основных средств. После зачисления объекта в основные средства, заполнения карточек составляется «Инвентарный список основных средств», производится запись по оприходованию основных средств.

Основные средства могут поступать различными способами, как было отмечено выше. И при этом, при разном способе поступления производится различный учет основных средств, точнее говоря, совершаются разные проводки. Например: 10 января 2018 года предприятие ТОО «Омега» приобрело новое оборудование – Сканер по стоимости 295 200 тенге (включая сумму НДС – 12%). Для проведения данной операции мы делаем следующие проводки:

1. На фактическую себестоимость приобретенного оборудования (стоимость без НДС = 295 200 тг): Дт 2413 «Сканер автомобильный» Кт 3311 «Краткосрочная задолженность поставщиков и поставщикам и подрядчикам»

2. на сумму НДС – 35 424 тг: Дт 1421 «НДС» Кт 3311 «Краткосрочная задолженность поставщиков и поставщикам и подрядчикам» Например: Приобретение ТОО «Омега» оборудования бывшего в эксплуатации: Первоначальная стоимость, которого составила – 45000 тенге. Сумма накопленного износа – 11250 тенге ($45000 * 25\%$, в соответствии со статьей 110 НК РК ставка амортизации по оборудованию - 25%). Сумма НДС 5850 тенге. Расходы по доставке – 2500 тенге. Данные операции по приобретению бывших в эксплуатации основных средств отражаются на следующих счетах:

На балансовую стоимость поступившего оборудования (без НДС)

Дт 2412 «Оборудование» Кт 3310 «Краткосрочная кредиторская задолженность поставщикам и подрядчикам».

На сумму накопленного износа к моменту поступления

Дт 2412 «Оборудование» Кт 2420 «Амортизация основных средств»

На сумму НДС

Дт 3130 «НДС» Кт 3310 «Краткосрочная кредиторская задолженность поставщикам и подрядчикам».

На сумму расходов по доставке оборудования

Дт 2412 «Оборудование» Кт 3310 «Краткосрочная кредиторская задолженность поставщикам и подрядчикам».

Оплачены счета поставщиков

Дт 3310 «Краткосрочная кредиторская задолженность поставщикам и подрядчикам». Кт 1030,1010.

Taiman Ayazhan

2 year scientific-pedagogical master's program in "International audit and taxation", NARXOZ University, Almaty

IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND TAX REPORTING IN THE MANAGEMENT AND EFFECTIVE USE OF THE PROFIT OF COMMERCIAL ORGANIZATIONS

Abstract. The radical changes in the market economy, caused by the development of market mechanisms, basically changed the attitude of commercial organizations to the role of profit as the most important indicator of the organization's accounting and tax reporting and an integral part of equity.

Key words: Tax reporting, financial accounting, income management, income, IFRS.

Reforming the economy makes it very important the problem of the formation and effective use of the profit of commercial organizations as a factor in stabilizing economic processes and overcoming the crisis. The rational management of profit requires the improvement of accounting support necessary for making strategic management decisions. The insufficiently developed methods of accounting and tax accounting, the principles of forming financial statements do not allow us to correctly identify promising areas of development, worsen the effectiveness of investment policy management, complicate the process of capital accumulation and, ultimately, reduce the efficiency of not only individual organizations, but and the entire economy of the country. One of the solutions in this situation is the use of effective management tools, improvement of the organization's activity management mechanism.

The problems associated with accounting management profit, currently gaining special relevance. The accounting and reporting system are interconnected elements of the management process necessary for the development of strategic investment and financial policies of both an individual organization and a company, association, holding. The lack of national standards in the field of profit accounting causes contradictions in the formation of profit indicators and reflection in the financial statements, which affects the quality of management of organizations. Many unsolved

questions regarding methods of formation and distribution of profit to warrant exceptionally competent, creative approach to the organization of accounting and tax accounting profit, an information system with a view of the multifunctional activity of the organizations and in accordance with the interests of internal and external users in order to make management decisions.

Modern profit management does not differ in the efficiency of evaluating factors affecting the process of its reinvestment in the real sector and, as a result, economic growth as a whole. Therefore, right now, it becomes relevant to improve the accounting mechanism for profit, since the introduction of new tools in the management of a commercial organization places more and more demands on information that can stabilize the financial and economic situation and, in the future, ensure sustainable economic development. Reliably formed accounting statements, taking into account the principles of national and international standards, will make it possible to assess the level of development of the organization, its profitability, the effectiveness of reinvesting profits, substantiate options for management decisions and predict the results of the implementation of these decisions. The method of accounting for profit and its reflection in the reporting should take into account the characteristics of organizations of various forms of ownership, their industry affiliation, scale and organizational structure.

Preparation and practical implementation of management decisions in the process of financial and economic activities of the organization affects all aspects of management, the most important of which is the formation and use of profit. Therefore, profit, first of all, is an object of management, and not just a quality criterion of managerial decisions made. In this regard, it is advisable to determine the main goals and objectives of profit management.

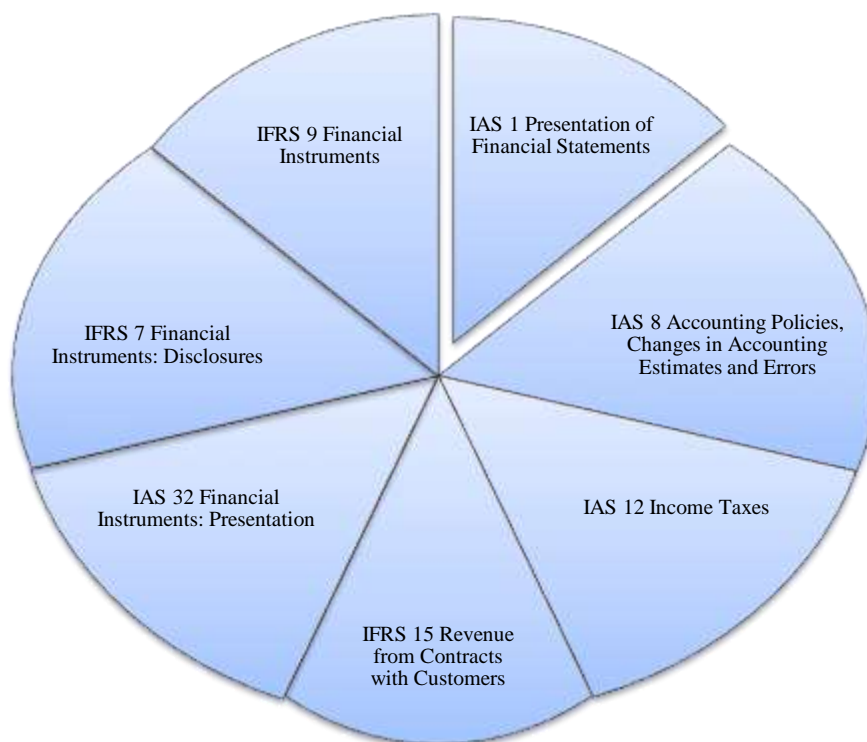
In theory and practice, the goal of profit management in the course of business is to get the organization to maximize profits. A business model based on profit maximization has several advantages. Firstly, making a profit provides organizations with the ability to survive in the conditions of fierce competition in the market, and secondly, the remuneration of the managerial staff, as a rule, depends on the amount of profit received, which is a significant incentive for the organization to break even the organization. And finally, this model of profit management allows to measure the profit with the costs or resources used to achieve the economic effect, to study the

relationship between costs and revenues in the long-term and short-term planning of financial and economic activities of a commercial organization.

The system of generating information for managing the organization's profit is based on certain principles that must be observed when reflecting indicators in accounting and financial reporting. The requirements for the development and compliance with the principles of recognition of income and expenses, assets and liabilities are of particular importance in the context of harmonization of accounting with IFRS.

Of particular importance is the improvement of the methods of accounting and the formation of accounting (financial) statements of profit in accordance with international standards. The use of these standards enhances the financial "transparency" of organizations, profit management and raising capital. This necessitates the improvement of the accounting system, the creation of national standards for the formation and reflection of profit indicators in the financial statements necessary to manage the profit of commercial organizations that help identify negative trends and make effective strategic decisions to improve business performance.

There are several international financial reporting standards affecting profit accounts described in picture 1:

Picture 1- International financial reporting standards affecting profit accounts

International standards define net profit (earned capital) as part of equity not distributed among shareholders, but reinvested in the enterprise and representing the capital earned.

Profit of commercial organizations is formed under the influence of various factors, one of which is the taxation system, tax policy of both the state and a particular enterprise, which determines the procedure for calculating and paying taxes and fees. From an organization's point of view, taxes are additional costs that reduce the economic benefits of a firm.

The financial statements should show real profit. From the position of financial statements, real is such a profit that best reflects the financial result of the organization for a certain period. In a general approximation, this is the difference between the inflow and outflow of economic benefits for the period, which are determined on the basis of the accrual basis using prudential judgments free from bias.

The experience of building profit taxation systems in national economies based on market principles shows that taxable profit almost never coincides with accounting profit determined in accordance with IFRS or similar standards. Apparently, there are reasons for this, which should be strong enough to come to terms with the need to put an additional burden on organizations to build a duplicate accounting system. "

The development of accounting systems gradually leads to the fact that tax accounting has less and less in common with accounting. However, in the profit management system they still have a common goal - to achieve the maximum possible profit, which determines their relationship.

In accounting, two concepts of the relationship of taxable and accounting profit have been developed. "The first oldest concept arose at the beginning of the last century in Prussia, where the rule was introduced: the amount of retained earnings must be equal to the taxable amount". This concept is called "tax" and means that in reporting it is necessary to take into account the interests of state tax authorities. Since the main task of organizations was to reduce the tax burden, the position of minimizing taxes was the basis of accounting policy. Other reporting users have already drawn conclusions based on the same reports. "The main advantage of this system should be recognized as its logic and simplicity ... The accountant keeps current records, calculates financial results, which are the basis of taxation, and, of course, reflects obligations to the budget. For an accountant, accounting is a single organically whole system that cannot be divided into parts".

A second opposing concept arose in the UK. It meant that book profit is one thing, and taxable profit is another. In this case, during the reporting period, accounting only deals with accounting, and at the end a report is submitted to specialized organizations engaged in "tax" accounting, which are involved in optimizing tax payments and preparing tax returns. This led to the fact that the goal of drawing up the balance sheet was to please the owner, that is, to reduce tax payments. But in addition to the owner, there are many other users of reporting, and if you wanted to attract investments, it was necessary not only to increase free cash, but also to show retained earnings in the largest possible amount. But this led to an increase in income tax. The profit maximization policy was also pursued by those organizations for which the management personnel received income from profit.

Today, the ability to pay appropriate salaries and have tax savings is already real. Now you can increase accounting profit and at the same time reduce tax. The only negative point in this case is the ever-increasing labor costs, but they will pay off by reducing taxable profits and increasing them for investors, creditors and owners. Therefore, the organization has the opportunity to present its financial situation in the best light and at the same time reduce the tax burden. The fiscal function of profit taxation has brought into practice such a technique as cost rationing. In this case, for the purposes of profit taxation, expenses are taken into account in normalized amounts, while in accounting - in the amount actually incurred. In another case, this function requires income and expenses for tax purposes to be accounted for in periods other than those recognized as such in accounting. As a rule, a significant part of the income qualifying in accounting as deferred income is recognized as the profit of the reporting period when it is taxed.

The study of the basic rules of taxation of profit shows the need to highlight the factors that have a primary impact on the formation of the base for taxation of income. The analysis of legislative acts made it possible to determine that the most important factor determining the procedure for determining taxable profit is the interconnection of accounting and tax accounting data, the establishment of which allows you to obtain the necessary data in a single information system.

Domestic practice shows the presence of two approaches to this relationship. The first approach is based on the calculation of taxable income according to the accounting information system. In this case, the formation of taxable profit is carried out outside the accounting system using special calculations. The second

approach is based on the calculation of the same indicator by comparing income and expenses generated according to the rules of tax legislation. Accordingly, as a result of applying different rules for determining profit in accounting and tax accounting, discrepancies arise. The revealed differences as a result of special procedures are transformed into the conditional values of the income tax, which are entered into the accounting system, which allows bringing the accounting profit (loss) before tax to the profit (loss) of tax accounting.

The choice of approaches to the formation of accounting information in the relationship of accounting and tax accounting is carried out independently by the organization, since it is determined by the specifics of the organization, types of activities, tax system, management structure and other factors.

List of literature:

1. The Law of the Republic of Kazakhstan dated December 25, 2017 “On the enactment of the Code of the Republic of Kazakhstan “On taxes and other obligatory payments to the budget” (Tax Code)”
2. Online resource: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/>
3. Efimenko I.S., Development of a system of accounting and reporting in the management of profit of commercial organizations, Dissertation, Orel, 2009.
4. Economic management of an enterprise and corporation Text. / Yu.A. Denisov, S.A. Zhdanov. M.: DIS, 2002. - 416 p.
5. Suvorov, A. Preparation for the transition to IFRS Text. / A. Suvorov / Audit statements. - 2004. - No. 12 p. 17-21.
6. Larionov, A.D. Accounting financial statements Text. / A.D. Larionov, HH Karzayev, A.I. Unread: Textbook. allowance. -M.: TC Velby, Prospect, 2006.- 208p.

МАТЕМАТИЧЕСКИ МЕТОДИ В ИКОНОМИКАТА

Kazhikenova A. Sh., Alibiyev D.B., Orazbekova R.A., Smailova A.S.

Ye.A. Buketov Karaganda State University, Karaganda, Kazakhstan

THE DEFINITE INTEGRAL IN ECONOMIC PROBLEMS

The problem of finding the area of a curvilinear trapezoid leads to the concept of a definite integral. The curvilinear trapezium bounded Ox , continuous function $y=f(x)$, $x=a$ direct and $x=b$, i.e., Trapezoid located above the x -axis. Divide the base of the trapezoid on n subintervals $[x_0, x_1], [x_1, x_2], \dots, [x_{n-1}, x_n]$. Where $a=x_0 < x_1 < x_2 < \dots < x_{n-1} < x_n = b$. Having the points of division $[a, b]$ lines parallel to the ordinate, divide a curved trapezium in n partial trapezoids. Each partial interval we take points $\xi_1, \xi_2, \dots, \xi_n$. So $x_0 \leq \xi_1 \leq x_1, x_1 \leq \xi_2 \leq x_2, \dots, x_{n-1} \leq \xi_n \leq x_n$.

Consider values $f(\xi_1), f(\xi_2), \dots, f(\xi_n)$ etc. As a result, folding of all partial areas of trapezoids, we obtain a curved trapezoid area:

$$S = \lim_{\max \Delta x_i \rightarrow 0} S_n = \lim_{\max \Delta x_i \rightarrow 0} \sum_{i=1}^n f(\xi_i) \Delta x_i,$$

where $\Delta x_i = x_i - x_{i-1}$, $\sum_{i=1}^n f(\xi_i) \Delta x_i$ it called the n -th integral sum

$$\lim_{\max \Delta x_i \rightarrow 0} \sum_{i=1}^n f(\xi_i) \Delta x_i = \int_a^b f(x) dx$$

It called definite integral, a - lower limit of integration, b - upper limit of integration.

Definite integral is the limit to which tends integral sum tends to zero the partial interval length of the largest.

The economic meaning of the definite integral: if $f(t)$ - productivity at time t , then

$\int_0^T f(t) dt$ is the volume of output in the interval $[0; T]$. Here, the function $f(t)$ It called a

Cobb-Douglas function. With the definite integral can also find discounted income from the formula:

$$K = \int_0^T f(t)e^{-it} dt.$$

Average time spent on the development of the product, according to the formula:

$$t_{cp} = \frac{1}{x_2 - x_1} \int_{x_1}^{x_2} t(x) dx$$

where $t = ax^{-b}$.

Example 1: Find the volume of products produced in 3 years, if the Cobb-Douglas function has the form $g(t) = (1+t)e^{5t}$.

Solution. According to the economic meaning of the definite integral:

$$Q = \int_0^3 (1+t)e^{5t} dt.$$

We calculate the integral by integrating by parts:

$$\begin{aligned} Q &= \int_0^3 (1+t)e^{5t} dt = \left| \begin{array}{l} u = t + 1, \quad du = dt \\ dv = e^{5t}, \quad v = \frac{1}{5}e^{5t} \end{array} \right| = (1+t)\frac{1}{5}e^{5t} \Big|_0^3 - \int_0^3 \frac{1}{5}e^{5t} dt = \\ &= \frac{1}{5}(4e^{15} - 1) - \frac{1}{25}(e^{15} - 1) = \frac{1}{25}(19e^{15} - 4) \approx 2,48 \cdot 10^6 \text{ (ycl.ед.)}. \end{aligned}$$

Example 2. Determine the present value over three years at an interest rate of 8%, if the initial investment amounted to 10 mln tenge and planned to increase the income of 1 million tenge annually.

Solution. It is clear that investments are specified function $f(t) = 10 + 1 \cdot t = 10 + t$.

Then the discounted sum of investments

$$K = \int_0^3 (10+t)e^{-0,08t} dt = \left| \begin{array}{l} u = t + 10, \quad du = dt \\ dv = e^{-0,08t}, \quad v = -\frac{25}{2}e^{-0,08t} \end{array} \right| = 30,5 \text{ млрд тенге.}$$

Example 3. Find the average time spent on the development of one product during the development of $x_1=121$, $x_2 = 169$ to products, if the cost of the first product equal to 800 min, and the rate of production is 0.5.

Decision. Using the average formula, we have

$$t_{cp} = \frac{1}{x_2 - x_1} \int_{x_1}^{x_2} t(x) dx = \frac{1}{48} \int_{121}^{169} 800x^{-\frac{1}{2}} dx = \frac{800}{48} \cdot 2(\sqrt{169} - \sqrt{121}) = \frac{200}{3} \approx 66,7(\text{мин}).$$

References

1. Kremer N.S. Higher Mathematics for economists: Uchebnik.M.: UNITY, 2004.-471s.
2. Kazhikenova A.Sh., Alibiev D.B., Kerveney K.E. Zadachi i uprazhneniya po discipline "Mathematics" dlya nemathematiceskikh specialnostei. - Karaganda, 2015. - 190 s.

CONTENTS

ИКОНОМИКИ

Икономиката на предприятието

Ильченко О.В., Бугайова О.Г., Шубна О.В. ВІДДІЛ ТЕХНІЧНОГО КОНТРОЛЮ ПРАТ «НКМЗ» ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ВЕЛИКОГО МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	3
Івахненко І.С. Рак Р.В. ПОШУК СУЧАСНИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА.....	7

Аграрна ікономика

Жусупов Е.А AGRICULTURE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: DEVELOPMENT PROSPECTS	11
Абильмаженова А., Икматова Э.Б. ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ АПК В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	16

Ікономическата теория

Бержанов Т.Д., Матаев Т.М. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	25
--	----

Правителството регулиране на икономиката

Сейтхожина Д.А., Арапов Д.К. FEATURES OF THE STRUCTURE AND DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MARKET OF KAZAKHSTAN.....	34
---	----

Външноікономическата дейност

Залесский Б. Л. ЭКСПОРТ ПРОДОВОЛЬСТВИЯ: ТЕНДЕНЦИИ РОСТА	40
---	----

Отдел човешки ресурси

Анискевич Д.М. РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ	43
Холодова О.Ю., Лисенко А.М. ЕЛЕКТРОННЕ ТЕСТУВАННЯ – СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ	46

Маркетинг и управление

Красовська О.Ю., Білоус О.М. VCG-МАТРИЦЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИБОРУ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ КОМПАНІЇ ALPHABET INC.	51
---	----

Счетоводство и одит

Tkachenko Serhii, Potyshniak Olena, Poliakova Yevheniia, Tkachenko Vyacheslav, Tkachenko Svitlana AN APPROACH TO CODING INDICATORS AS ONE OF THE FUNDAMENTAL ISSUES OF CREATING INFORMATION SUPPORT FOR	
---	--

THE SUBSYSTEM OF ECONOMIC AND ANALYTICAL PROCESSING OF INFORMATION DATA	54
Абилдаев С.Т., Тулеева Г.Т., Рахметова К. ТРАНСПАРЕНТНАЯ ФИНАНСОВАЯ ОТЧЕТНОСТЬ В ФОРМАТЕ МСФО.....	57
Маначинська Ю.А., Євдощак В.І. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	62
Абилдаев С.Т., Тулеева Г.Т., Толегенова А. ОСОБЕННОСТИ ДОКУМЕНТООБОРОТА И УЧЕТА ДВИЖЕНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ В РК	67
Тайман А.Н. IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND TAX REPORTING IN THE MANAGEMENT AND EFFECTIVE USE OF THE PROFIT OF COMMERCIAL ORGANIZATIONS.....	70
Математически методи в икономиката	
Kazhikenova A. Sh., Alibiyev D.B., Orazbekova R.A., Smailova A.S. THE DEFINITE INTEGRAL IN ECONOMIC PROBLEMS	76
CONTENTS.....	79

- *278752*
- *278902*
- *278870*
- *278952*
- *278667*
- *278682*
- *278984*
- *278847*
- *278972*
- *278527*
- *277728*
- *278741*
- *278811*
- *278881*
- *278986*
- *278869*